

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені Юрія Федьковича
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови

Магістерська робота:

**КОГНІТИВНІ МЕТАФОРИ У ПРОМОВАХ КОРОЛЕВИ ЄЛИЗАВЕТИ II:
ТИПОЛОГІЧНИЙ І ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ**

Виконавець:
Студентка 601 групи
Спеціальності 035 «Філологія»
Гаврилук Д.С.

(підпис)

Науковий керівник:
д.ф.н., проф. Єсипенко Н.Г.

(підпис)

Рецензент:
к.ф.н., доцент Гнатковська О.М.

(підпис)

“Допущено до захисту”
“_____” _____ 2022 р
Зав. кафедри англ. мови
д.ф.н., проф. Єсипенко Н.Г.

(підпис)

SUMMARY

Relevance of the research topic. Queen Elizabeth II's political speeches are respected by listeners and viewers, and cognitive metaphors make up a significant part of her speeches, which necessitates a detailed analysis of the metaphors used and their functions.

The purpose and objectives of the study. The aim of the qualification work is to study the actualization of cognitive metaphors in the speeches of Queen Elizabeth II over the last decade in typological and functional terms.

The object of research is cognitive metaphors in the speeches of Queen Elizabeth II.

The subject of research is typological and functional features of cognitive metaphors in the speeches of the Queen of England.

The following *tasks* were set in order to achieve the purpose of the study:

- consider the most important theoretical issues of cognitive linguistics as a new branch of modern linguistics;
- analyze approaches to the study of cognitive metaphor;
- determine the role of cognitive metaphor in the reproduction of mental units;
- investigate the main features of public speaking from the point of communicative linguistics;
- characterize the speech as a form of public delivery of information to the audience;
- consider the main functional features of the speeches of Queen Elizabeth II, taking into account the linguistic personality of the speaker.

The following *methods* were used to solve the tasks in our research: the method of synthesis and analysis (for collecting and summarizing theoretical material on the topic of research); method of systematization and classification (for categorization of types of cognitive metaphor); descriptive method (to identify and characterize the special features of the Queen's speeches); elements of the content analysis method (to identify key cognitive metaphors in the speeches and performances of those selected

for the study); method of quantitative analysis (to determine the frequency of use of each type of cognitive metaphors and their functions); the method of contextual analysis (to reveal the specificity of the functions of cognitive metaphors in local and global language dimensions).

The scientific novelty of the obtained results lies in substantiating the theoretical and methodological foundations of studying the specifics of the functional features of cognitive metaphors, as well as presenting the means of their implementation through the prism of cognitive-discursive approach.

The practical value of the research lies in possibility of the usage of its results in the educational process, namely during lectures and practical courses in communicative linguistics, discourse analysis, cultural linguistics, cognitive linguistics, psycholinguistics, sociolinguistics, and linguistic pragmatics. Furthermore, newly-distinguished cognitive metaphors can be applied in further research on cognitive metaphors, as well as in writing more fundamental works.

The structure of the study is determined by the purpose and objectives and consists of an introduction, three chapters, conclusions, references and appendices.

The *appendices* demonstrate the main features of the speeches of Queen Elizabeth II, taking into account the linguistic personality of the speaker, and examples of the use of the studied structural, orientational and ontological metaphors.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	10
1.0. Вступні зауваження.....	10
1.1. Когнітивна лінгвістика як нова галузь сучасного мовознавства.....	10
1.2. Поняття «метафори» у мовознавчих студіях.....	13
1.2.1. «Метафора» у стилістиці та «метафора» у когнітивній лінгвістиці.....	14
1.2.2. Підходи до вивчення когнітивної метафори.....	17
1.3. Роль когнітивної метафори у відтворенні ментальних одиниць.....	20
1.4. Класифікація когнітивних метафор.....	22
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРОМОВА ЯК ВИД ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ.....	27
2.0. Вступні зауваження.....	27
2.1. Публічне мовлення: основні риси з позиції комунікативної лінгвістики.....	27
2.2. Промова як вид публічного донесення інформації до аудиторії.....	30
2.3. Основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця.....	34
Висновки до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. ФУНКЦІОНУВАННЯ КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У ПРОМОВАХ КОРОЛЕВИ ЄЛИЗАВЕТИ II ЗА ПЕРІОД 2011-2021 РОКІВ.....	40
3.0. Вступні зауваження.....	40
3.1. Матеріал дослідження та методи аналізу когнітивних метафор.....	40
3.2. Типи когнітивних метафор у промовах.....	42
3.2.1. Структурні метафори	42
3.2.2. Орієнтаційні метафори	49

3.2.3.	Онтологічні	метафори
.....		50
3.3.	Функції когнітивних метафор у промовах	53
	Висновки до розділу 3	58
	ВИСНОВКИ	60
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
	СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	68
	ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Межі вивчення метафори стали значно ширшими, адже мовознавці почали сприймати це явище як ментально-словесний конструкт. Оскільки образний світ створюється та сприймається за рахунок процесу метафоризації, вже декілька десятиліть психолінгвісти працюють над актуалізацією ментальних одиниць через призму когнітивної метафори. Адже загальне припущення в когнітивній лінгвістиці стверджує, що використання метафор характеризує повсякденне мислення і пронизує мову не тільки в певних комунікативних практиках, спрямованих на мистецькі чи риторичні ефекти, але й у будь-якій мові: від найбільш нейтральної – до найбільш спеціалізованої. Ідеї когнітивної метафори були вперше досліджені Дж. Лакоффом та М. Джонсоном [46]. Серед українських дослідників цієї ідеї виділяють С.А. Жаботинську, О. О. Селіванову та Л.І. Белєхову [12; 21; 3].

Політична діяльність відіграє особливу роль в житті суспільства. Всезагальне визнання країни в цілому також залежить від рівня публічного мовлення її політичних лідерів. За допомогою виступів політики звертаються як до міжнародного співтовариства, так і до громадян своєї країни з метою домогтися прихильності, переконати суспільство прийняти певну позицію, заручитися його підтримкою тощо. Для реалізації цих цілей політичним персоналіям дуже важливо володіти відмінними характерними рисами промов та застосовувати різноманітні мовні засоби та прийоми, в тому числі когнітивні метафори.

Актуальність теми дослідження. Політичні промови королеви Єлизавети II користуються повагою серед слухачів та глядачів, а когнітивні метафори

складають вагому частину її промов, що і зумовлює необхідність детального аналізу використаних метафор та їх функцій.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення актуалізації когнітивних метафор у промовах королеви Єлизавети II за останнє десятиліття у типологічному й функційному аспектах.

Для досягнення мети роботи ми поставили перед собою наступні **завдання**:

- розглянути основні теоретичні питання когнітивної лінгвістики як нової галузі сучасного мовознавства;
- проаналізувати підходи до вивчення когнітивної метафори;
- визначити роль когнітивної метафори у відтворенні ментальних одиниць;
- дослідити основні риси публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики;
- охарактеризувати промову як вид публічного донесення інформації до аудиторії;
- розглянути основні риси промов Королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця;
- описати матеріал дослідження та методи аналізу когнітивних метафор;
- проаналізувати типи та функції метафор у промовах;
- простежити функційні особливості метафор у промовах королеви Єлизавети II останнього десятиліття.

Об’єкт дослідження – когнітивні метафори в промовах королеви Єлизавети II.

Предмет дослідження – типологічні й функційні особливості когнітивних метафор у промовах англійської королеви.

Матеріалом для дослідження слугували тексти 80 промов королеви Єлизавети II за період 2011-2021 років, опубліковані на офіційному сайті членів королівської сім’ї (<https://www.royal.uk/>). Вибір саме цього політичного лідера

був обумовлений її високим статусом у світовому співтоваристві, а також науковим інтересом порівняти специфіку класифікаційного, функційного та стилістичного аспектів дослідження когнітивних метафор у політичних промовах.

Для вирішення поставлених завдань у нашому дослідженні були використані такі **методи**: метод синтезу та аналізу (для зібрання та узагальнення теоретичного матеріалу з досліджуваної теми); метод систематизації та класифікації (для категоризації видів когнітивної метафори); описовий метод (для визначення і характеристики особливих рис промов королеви); елементи методу контент-аналізу (з метою виявлення ключових когнітивних метафор у промовах і виступах, вибраних для дослідження); метод кількісного аналізу (для визначення частоти вживання кожного типу когнітивних метафор та їх функцій); метод контекстуального аналізу (щоб виявляти специфіку функцій когнітивних метафор в локальному і глобальному мовному вимірах).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше досліджено промови королеви Єлизавети II останнього десятиліття на використання метафор, а також представлено засоби їх реалізації через призму когнітивно-дискурсивного підходу.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що визначення специфіки когнітивних метафор у типологічному та функційному аспектах сприяє актуалізації дискурсивного напрямку в сфері мовознавчих досліджень.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання у навчальному процесі, а саме під час читання лекцій та практичних занять з комунікативної лінгвістики, дискурсивного аналізу, культурологічної лінгвістики, когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, соціолінгвістики, лінгвістичної прагматики. Крім того, нові когнітивні метафори можуть бути застосовані в подальших дослідженнях когнітивних метафор, а також у написанні більш фундаментальних робіт.

Особистий внесок у розв'язанні поставленої проблеми полягає у тому, що запропоновану методикау дослідження специфіки функціональних особливостей когнітивних метафор та отримані результати можна використовувати як базу в подальших дослідженнях функціональних особливостей когнітивних метафор або інших мовних засобів у промовах різних політичних лідерів.

Апробація роботи. Робота була апробована під час опублікування статті в науковому збірнику «Магістерські студії» (м. Чернівці, 2022 р. №3) [6].

Структура дослідження обумовлена метою і завданнями та складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У **першому розділі** розглядаються питання когнітивної лінгвістики як нової галузі сучасного мовознавства, надається характеристика метафори у мовознавчих студіях, аналізуються підходи до класифікації когнітивної метафори, а також визначається роль когнітивної метафори у відтворенні ментальних одиниць.

У **другому розділі** досліджуються основні риси публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики, характеризується промова як вид публічного донесення інформації до аудиторії та розглядаються основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця.

У **третьому розділі** описується матеріал дослідження та методи аналізу когнітивних метафор, аналізуються типи та функції метафор у промовах, простежуються особливості метафор у промовах королеви Єлизавети II останнього десятиліття, а також здійснюється порівняльний аналіз використання когнітивних метафор у промовах королеви Єлизавети останніх 10 років.

У **загальних висновках** подаються основні теоретичні положення та результати дослідження.

Список літератури налічує 70 найменувань.

Додатки демонструють основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця та приклади використання досліджуваних структурних, орієнтаційних та онтологічних метафор.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.0. Вступні зауваження

У цьому розділі розглядається питання когнітивної лінгвістики як однієї з провідних галузей сучасного мовознавства, розкривається сутність поняття «метафори» у мовознавчих студіях, а саме метафора у стилістиці та когнітивній лінгвістиці, аналізуються підходи до вивчення когнітивної метафори, описується роль когнітивної метафори у відтворенні ментальних одиниць, а також характеризується класифікація когнітивних метафор.

1.1. Когнітивна лінгвістика як нова галузь сучасного мовознавства

Протягом останніх десятиліть лінгвісти виявляють інтерес до різноманітних когнітивних структур і механізмів, що керують цими структурами, що, як наслідок, призвело до виникнення такої науки, як когнітивна лінгвістика, яка досліджує мову з точки зору її використання людиною для здійснення своєї пізнавальної діяльності.

Когнітивна лінгвістика є відносно новим терміном мовознавства, і водночас характеризується чи не найбільш інноваційними підходами до вивчення мови та мислення. Найважливішою її рисою є те, що мова, з

когнітивної точки зору, передбачає відображення певних фундаментальних властивостей та конструктивних особливостей людського розуму.

Вважаємо доречним звернути увагу на походження слова «когнітивний». З латинської «cognitio» – це процес або сукупність процесів, внаслідок якого наша свідомість обробляє інформацію, яка надходить з навколишнього світу, відбувається спостереження за середовищем, категоризація дійсності, візуалізація мислення та мовлення, які людина здобуває за допомогою чуттєво-перцептуальних каналів [26].

Важливо, що не існує доктрини, згідно з якою можна було б дати тлумачення цьому терміну. У цьому сенсі когнітивна лінгвістика є гнучким каркасом, а не єдиною теорією мови. З точки зору структури категоризації мови можна сказати, що сама когнітивна лінгвістика, якщо розглядати її як категорію, має структуру сімейної подібності: вона являє собою кластер багатьох підходів, які частково перетинаються, а не єдину чітко визначену теорію [35, с. 5-6].

Згідно з «Коротким словником когнітивних термінів» О. С. Кубрякової, когнітивна лінгвістика «вивчає мову як когнітивний механізм, який грає роль у кодуванні та трансформуванні інформації» [15, с. 7]. За О. О. Селівановою – це міждисциплінарна галузь когнітивної науки, яка досліджує «процес пізнання і пов'язаних із ним процесів і структур» [21, с. 366].

Когнітивна лінгвістика – це вивчення мови в її когнітивній функції, тобто мова розглядається як сховище світових знань, структурована колекція значущих категорій, які допомагають нам мати справу з новим досвідом та зберігати інформацію про старий [37, с. 5].

Науковець А. Ченки характеризує когнітивну лінгвістику, як групу теоретичних підходів, згідно з якими мова є невід'ємною частиною пізнання та «віддзеркалює взаємодію між психологічними, комунікативними, функціональними і культурними факторами» [24, с. 340]. До того ж він говорить про безпосередню взаємодію когнітивної лінгвістики із нейролінгвістикою та психологією [24, с. 341].

На сьогоднішній день когнітивна лінгвістика вивчає всі мовні вираження діяльності людського мозку, а сама мова є головним елементом, за допомогою якого і забезпечується ця діяльність [29, с. 273]. Адже, як вважає науковець Г. Гарман, мова є джерелом розгадки поведінки людини в тій чи іншій ситуації, основним засобом вираження думки, і, через набуті знання та досвід, здатна впливати навіть на пізнання [39, с. 259]. Тож когнітивна лінгвістика і вивчає різноманітні мовленнєві структури, категорії та вирази, які беруть участь в сприйнятті навколишнього середовища та його відображення за допомогою певних мовних одиниць. Таким чином, мова реалізується в когнітивному світі людини та її свідомості [16, с. 37].

Цікавою є думка лінгвіста В. Дем'янкова, який стверджує, що основним завданням когнітивної лінгвістики є дослідження пізнавальної сутності мовця, який в свою чергу відіграє роль джерела переробки інформації, а метою цієї науки є послідовна та логічна інтерпретація мовних явищ та реалізація основних принципів когнітивних здібностей того, хто говорить або слухає [10, с. 22].

Оскільки когнітивна лінгвістика розглядає мову як елемент загальних когнітивних можливостей людини, то теми, в яких зацікавлені дослідники когнітивної лінгвістики, такі (за В. Манакіним):

- структурні характеристики категоризації природної мови (такі як прототипність, систематична полісемія, когнітивні моделі, ментальні образи та метафора);
- функціональні принципи мовної організації (такі як іконічність і природність);
- концептуальний інтерфейс між синтаксисом і семантикою; досвід і прагматичне підґрунтя мови, що вживається;
- відносини між мовою і мисленням, включаючи питання про релятивізм і концептуальні універсалії [19, с. 3-6].

Все вищезазначене доводить, що когнітивна лінгвістика не просто віддзеркалює все те, що відбувається у навколишньому середовищі, а й відіграє важливу роль у створенні цього середовища. Те, як ми тлумачимо цей світ, і які мовні одиниці для цього використовуємо, і формує наш світогляд у певній мірі. Такої ж думки притримується науковець Б. Л. Уорф, який зазначає: «мова формує картину світу і думки, а не лише виражає їх» [36, с. 47]. Цим самим мова структурує навколишній світ, а також впливає на поведінку та мислення людини в цьому в цьому світі [35, с. 101].

Оскільки світ не стоїть на місці, у ньому постійно відбуваються якісь зміни, то і значення мовних реалій теж буде змінюватися. Тож поява нових семантичних категорій або адаптація старих, які набувають нового досвіду, характеризують мову з точки зору гнучкості та рухливості, яка здатна пристосуватися під будь які метаморфози. В цьому випадку лінгвісти говорять про важливе значення когнітивної метафори, яка має велику продуктивну силу і може розширювати значення мовних елементів. До прикладу, мовознавці Дж. Лакофф та М. Джонсон вважають, що переважно всі абстрактні поняття є метафоричними [46, с. 3], таким чином, дослідження метафори є одним з найголовніших завдань когнітивної лінгвістики.

Отже, підсумувавши різні ідеї стосовно сутності та завдань когнітивної лінгвістики, ми дійшли до висновку, що когнітивісти репрезентують мовну картину світу (об'єктивну дійсність), а не світ у прямому значенні цього слова, використовуючи для цього великий спектр мовних виразів та одиниць, а також гнучкій властивості мови пристосовуватися до змін, які відбуваються у навколишньому середовищі та інтегрувати знання про нього за допомогою набутого досвіду.

1.2. Поняття "метафори" у мовознавчих студіях

Мова схильна до змін завдяки своїй здатності легко адаптуватися та передавати нові думки та ідеї, отже, вона з часом постійно розвивається. Окрім

того, що це соціально прийнятий код, мова також є індивідуальним кодом, за допомогою якого ми можемо експериментувати, виходячи за межі значень слів. Мовний вибір, який ми робимо, є відображенням і продуктом наших внутрішніх людських думок. Ця взаємодія зовнішніх форм мови та наших особистих думок особливо яскраво проявляється в образній мові, яка вже давно цікавить літературознавців та мовознавців.

Однією з найбільш широко обговорюваних стилістичних фігур мови є, безперечно, метафора, яка привернула увагу багатьох дослідників з різних сфер науки, таких як риторика, філософія, політика, філологія, лінгвістика, психологія та когнітивна наука. Найпоширеніше поняття метафори полягає в тому, що метафора – це фігура мови, за допомогою якої одне порівнюється з іншим, кажучи, що одне є іншим. Метафора традиційно розглядається як мовне явище, фігура мови, яку використовують красномовні оратори та поети з метою досягнення певного художнього та риторичного ефекту. Отже, прийнято вважати, що мовці не використовують таку образну мову у своєму щоденному дискурсі, оскільки вона вимагає особливого красномовства та таланту. Отже, існує загальноприйнята думка, що люди можуть обійтись у своєму щоденному дискурсі без необхідності використання метафори, адже вона не є істотною частиною нашого повсякденного спілкування, думок та міркувань.

Джордж Лакофф і Марк Джонсон [47, с. 453] першими оскаржили вищезгаданий традиційний погляд на метафору і висунули нову теорію, яка стала відомою як теорія концептуальної метафори, та відкрила ширше розуміння цієї фігури мови. Вони стверджують, що метафора є не лише істотною характеристикою нашого повсякденного дискурсу, але вона є досить поширеним явищем у нашому повсякденному житті як результат неминучого процесу людських думок, міркувань та дій і лежить в основі нашого сприйняття навколишнього світу. Дейн'ян зазначає, що можна вивести п'ять основних принципів, на яких базується теорія когнітивної метафори, а саме: метафори структурують мислення та знання, метафора є основою абстрактної мови, вона

заснована на фізичному досвіді та несе ідеологічну сутність [32, с. 14]. Очевидно, метафора зайняла належне місце у дослідженні людської мови та пізнання після книги “Метафори, якими ми живемо” Лакоффа та Джонсона [46], яка стала одним із найвпливовіших досліджень у сфері метафоричності думки та мови.

1.2.1. "Метафора" у стилістиці та "метафора" у когнітивній лінгвістиці

Метафора стала одним із діючих механізмів у поезії (надає форму баченню, втілює та збагачує уяві), а також у повсякденній мові (лежить в основі чи не всього мовного спілкування). За останні 30 років виникла низка проблем з когнітивно-лінгвістичним підходом до вивчення метафори в мисленні та мові [61, с. 27]. Говорячи про стилістичний напрям вивчення цього поняття, перед науковцями постає питання: «що таке метафора в мові?», а аналізуючи метафору через призму когнітивної лінгвістики, мовознавці повинні дати відповідь на запитання: «що таке метафора в думці?».

Що стосується дослідження метафори з точки зору стилістики, то Дж. Лакофф і Джонсон визначають метафору як «інструмент поетичної уяви». Крім того, метафора зазвичай розглядається як характерна риса мови, а не дії чи думки [46, с. 3]. Схожої думки притримується Р. Нордквіст, який наголошує, що метафора – це стилістична фігура мови, у якій порівнюється зміст двох різних речей, які насправді мають щось важливе спільне [53]. Метафора передає своє значення від одного слова, ідеї, образу чи ситуації до іншого.

В енциклопедії «Британіка» сказано: «метафора – це фігура мови, яка передбачає зіставлення між двома несхожими сутностями, за допомогою порівняння, яке позначається словом «як» («like» або «as»))» [34].

Метафора – це «використання мови для позначення чогось іншого, ніж те, до чого вона спочатку була застосована, або що вона «буквально» означає, щоб запропонувати деяку схожість або встановити зв'язок між цими двома речами» [42, с. 2]. Мова переважно метафорична, тому метафори часто використовують

у формі окремого слова, фрази чи навіть цілих відрізків тексту. Метафора також є важливою, по-перше, для мови, адже вона збагачує її та «є основним процесом у формуванні слів і значень», а по-друге, для дискурсу, оскільки виконує функції «пояснення, уточнення, опису, вираження, оцінки, розваги» [42, с. 3]. Тож, поняття та значення лексикалізуються або виражаються словами за допомогою метафори.

Є. Семіно, цитуючи науковця М. Бурке у своїй праці, погоджується, що метафора – це засіб для того, щоб побачити щось у термінах чогось іншого [60, с. 133]. Він говорить, що метафора використовується з певною художньою та риторичною метою, здебільшого в літературних творах, і є навмисним і свідомим використанням слів. Люди повинні мати особливий талант, щоб використовувати її, адже вона не є головною частиною повсякденного людського існування. Також він додає, що метафора часто розглядається як неправильне, непряме використання слів, і вживається замість еквівалентного виразу. Схожу думку висуває Еліс Андервуд, яка пояснює метафору таким чином: «це фігура мови, яка характеризує дію чи об'єкт та не відповідає літературі, але допомагає викласти ідею чи порівняти два предмети чи дії» [68].

Таким чином, у стилістиці існує безліч підходів до трактування терміну «метафора», але всі вони несуть схожий єдиний смисл. Ми розуміємо, що метафора – це характер мовлення, який створює неявне або приховане зіткнення двох речей, які не є релевантними, але мають деякі спільні характеристики. Інакше кажучи, це поєднання двох парадоксальних або різних об'єктів на основі якихось загальних або єдиних ознак. Зазвичай слово вживається метафорично для досягнення певного художньо-риторичного ефекту, красномовного спілкування, висловлення якоїсь глибокої емоції.

За допомогою когнітивного підходу науковці розглядають метафору як ключ, який має змогу побудувати мовну картину світу, а також відкрити найглибші процеси мислення. Як наголошує Дж. Лакофф, у процесі аналізу метафор важливо розуміти, що вона є джерелом розбудови національної

свідомості, адже когнітивні метафоричні одиниці являються маркерами культури. Таким чином саме метафор, структурують людське мислення, діяльність та світосприйняття [17].

Метафори виділяються як діючі механізми в мові, оскільки вони лежать в основі нашого повсякденного спілкування. У когнітивній лінгвістиці ми говоримо про так звану «когнітивну метафору», яка є частиною загальних концептуальних засобів, в яких бере участь представник культури. Дж. Лакофф і Тернер зазначають, що когнітивна метафора заснована на різноманітності людського досвіду, включаючи кілька видів необ'єктивної подібності, кореляцію в досвіді, біологічний та культурний корінь, спільний для двох понять [48, с. 2].

Мовознавець З. Кевечеш визначає метафору зі сторони когнітивної лінгвістики як розуміння однієї концептуальної сфери з точки зору іншої. Він наводить такі ілюстративні приклади, як «коли ми говоримо і думаємо про життя з точки зору подорожей, про аргументи з точки зору війни, про кохання також з точки зору подорожей, про теорії з точки зору будівель, про ідеї з точки зору їжі, про соціальні організації з точки зору рослин тощо» [44, с. 4].

Метафора є невід'ємною частиною пізнавальних процесів і інструментом, що виражає та формує нові поняття. Когнітивний потенціал метафори, особливості її створення внаслідок узгодження семантичних компонентів доводять її головну роль у розв'язанні нестандартних проблемних ситуацій [40, с. 395]. Їх розв'язування передбачає активізацію пізнавальної системи в процесі засвоєння та відпрацювання знань з метою вироблення певної кількості варіантів дій та вибору правильних альтернатив. Концептуальна метафора полегшує структурування понять і спілкування про абстрактний досвід, пов'язаний із подіями внутрішнього життя, такими як думки, почуття та емоції [43, с. 10]. Метафоризація є невід'ємною частиною процесу пізнання, що відбувається в житті особистості в умовах еволюційного розвитку, тож метафора є ключовим елементом категоризації картини світу.

Таким чином, дослідження метафори в когнітивній лінгвістиці є актуальними останні десятиріччя, оскільки уявлення про діючі внутрішні механізми мислення та осягнення стають все більш складними та інтригуючими. Теорія когнітивної метафори висуває свій аргумент на підставі того, що метафори з точки зору стилістики є поверхневими реалізаціями відображень глибинних структур, які орієнтовані на пізнання. Вітчизняні та іноземні лінгвісти досліджують метафоризацію різноманітних концептів: молодість [2], пиття [23], політика [22], коронавірус [54], брексіт [51] а також антропоморфні концепти [70].

1.2.2. Підходи до вивчення когнітивної метафори

Теорія когнітивної метафори забезпечує систематичну основу для кращого розуміння механізму роботи метафори. Результати останніх досліджень дають більш чітке уявлення про рух метафор між мовою та культурою. Ця теорія ґрунтує свій аргумент на відмові від класичного уявлення про те, що метафора є декоративним засобом, периферійним для мови та думки [32, с. 13]. Крім того, метафора розглядається як центральна для думки, а отже, і для мови.

Когнітивна метафора – це «утворення, яке базується на певній понятійній основі, що включає в себе, окрім самого поняття, образ та культурну цінність, і має здатність переживатися носієм мови» [14]. Дослідник О. Ємець схиляється до такого трактування цього поняття: «це ментальна композиція, яка формується в результаті пізнавально-понятійної, інтелектуальної та мовленнєвої діяльності людини, позначає непередметні сутності та відображає індивідуальне бачення цих сутностей і певною мірою будується на основі концептуальних уявлень або частково співпадає з концептуальними уявленнями про непередметні сутності» [11, с. 46].

За версією мовознавця Банжеровського, когнітивна метафора є «для індивіда засобом, завдяки якому можна виразити конкретні абстрактні дії та

їхню сутність. Вона допомагає краще зрозуміти те, що ми не в змозі досягнути повністю, а саме емоції, цінності, психічні процеси» [28, с. 322]

Існують різні підходи до вивчення когнітивної метафори:

1. **Метафори структурують мислення.**

Одні науковці притримуються думки, що метафори структурують мислення. До прикладу, Е. Дейнан визначає когнітивну метафору як зв'язок між двома семантичними областями, або доменами. Наприклад: у словосполученні «*happy is up*» конкретна область напрямку («*up*») і абстрактна область емоцій («*Happy*»). Домен, який метафорично говорить про «емоції» у цьому прикладі, є цільовим доменом, а домен, який надає метафори, «напряму» у цьому прикладі, відомий як вихідний домен. Вихідний домен, як правило, конкретний, а цільовий домен, як правило, абстрактний [32, с. 180-193].

Такої ж думки стосовно когнітивної метафори притримується Річард Нордквіст, який також визначає вихідний та цільовий домен. Домен джерела, також відомий як донор зображення, є когнітивним доменом з якого черпається метафоричний вираз. Цільовий домен, також відомий як реципієнт зображення в когнітивній метафорі – це експеримент, описаний за якістю або ідентифікований із вихідним доменом [52].

2. **Метафори структурують знання.**

Інші науковці стверджують, що когнітивні метафори структурують знання. Так, Дж. Лакофф і Джонсон наполягають на тому, що метафори не діють ізольовано від досвіду: «насправді ми відчуваємо, що жодна метафора ніколи не може бути осмислена або навіть адекватно представлена незалежно від її досвіду» [46, с. 20]. Метафори не лише вносять свій внесок у фон людських концептуальних систем, але й структурують «вроджені та набуті знання про світ» [32, с. 15].

Е. Дейнан у свій праці посилається на думку Олбріттона, який стверджує, що існують два типи знань: «спеціалізовані (академічні) знання, які доступні не всім членам суспільства та поширені знання з тем, які торкаються

«досвіду» кожної людини» [32, с. 6-15]. Інтернет метафори, наприклад «World Wide Web», є прикладами спеціалізованих знань, які полегшують розуміння для нефакхівців. Усвідомлюючи зв'язок з павутиною, недосвідчені користувачі розвивають свої «сирі» знання з точки зору спеціалістів, але цих знань їм достатньо для використання.

3. Місце метафори в абстрактній мові.

Інші науковці пропонують альтернативний підхід до вивчення когнітивної метафори, говорячи про те, що вона займає центральне місце в абстрактній мові. До прикладу, науковець Данагер зауважує, що «завдяки силі метафори, абстракції (концепти, такі як «правда і брехня», або розумові процеси, такі як «міркування») виявляються обґрунтованими на нашому (фізичному) світовому досвіді» [30, с. 442]. Ось чому теоретики когнітивних метафор інколи стверджують, що метафори не тільки дуже поширені, але й що без них не можна говорити про деякі абстрактні предмети [32, с.18].

4. Метафора базується на фізичному досвіді.

Існує думка, що когнітивна метафора ґрунтується на фізичному досвіді. Науковець Тапія підтверджує це спостереження, де можливе використання фізичного сприйняття для позначення психічних процесів за допомогою метафор, мотивованих фізичним досвідом [64, с. 138]. Наприклад, метафори з емоціями часто пов'язані з фізичним досвідом, а точніше, з тілесними відчуттями.

5. Метафора несе ідеологічну сутність.

Варто також згадати про підхід, який розглядає когнітивну метафору як ідеологічну. Е. Дейнан описує ідеологічний потенціал когнітивної метафори, переконуючи, що вона також використовується для представлення конкретної інтерпретації ситуацій і подій. Мовознавиця наводить ілюстративний приклад метафори Дж. Лакоффа: «*the search for energy is war*», яка з'явилася у Сполучених Штатах. Ця метафора про війну вплинула на мислення людей і створила різні висновки, що призвело до ворожого ставлення до іноземного

противника, арабів. Ось чому Лакофф припускає, що «метафори можуть вбити» [32, с. 23].

Таким чином, когнітивна метафора не випадково вважається центральною для думки, та для мови в цілому, тому спектр для її вивчення досить широкий. Це і стало причиною існування ряду підходів, які по-різному та по-своєму вірно ідентифікують когнітивну метафору стосовно мови.

1.3. Роль когнітивної метафори у відтворенні ментальних одиниць

В останні десятиліття, коли межі вивчення метафори значно розширилися за рахунок розуміння цього явища як ментально-словесного конструкту і як метафоризації взаємопов'язаних процесів створення та сприйняття образного змісту, з'явилася велика кількість психолінгвістичних досліджень, присвячених відтворенню ментальних одиниць за допомогою когнітивної метафори.

Когнітивна наука зосереджується на проблемі категоризації навколишнього світу, яка значною мірою спирається на метафору як психічне, але не мовне явище. Когнітивна теорія виявляється в ідеї, що мовні одиниці, які називаються метафорами, лише відображають ментальні процеси, а значення метафоричних слів і виразів є «не прикрасою думок, а словесним уявленням когнітивних метафор, що зберігаються в уявленні людини, організації її сприйняття, психіки та діяльності» [6, с. 41].

У своєму дослідженні А. А. Залевська наголошує, що евристичний потенціал метафори як засобу пізнання реалізується через взаємодію таких процесів:

а) пізнання, орієнтоване на активний пошук в здобутій інформації чогось уже відомого і зрозумілого;

б) асоціація, що забезпечує цей пошук і веде до актуалізації зв'язків між продуктами переробки перцептивного, когнітивного та емоційно-оцінного досвіду;

в) констатація факту встановленого зв'язку;

г) опора на вихідні знання різних типів [13, с. 278].

Ще одна функція когнітивної метафори у процесі відтворення ментальних одиниць, це – асоціативність, яка основним атрибутом людської ментальності. Кожен народ має свій неповторний мовно-творчий тип мислення. Це допомагає відобразити дійсність, а також переосмислювати наявні у мові ресурси.

Ідеї різних теоретиків про когнітивну метафору дозволяють зрозуміти одну з найважливіших її функцій – когнітивна сутність, тобто функція отримання нових знань. Це доводить, що вона відіграє вагомую роль у відтворенні ментальних одиниць. Слідом за цим Тернер у своїй праці розглядає метафору як свого роду загальний механізм ментальної проекції (тобто відображення), який задіяний у багатьох сферах мислення [67, с. 154]. У той час як процес метафоризації в свідомості людини створює проміжну концептуальну область (тобто зіставляється) і зберігається в короткочасній пам'яті, він утворює нову структуру, «вбудовану» в систему знань і служить важливим компонентом в когнітивному процесі.

Значна роль метафори в ментальному просторі не піддається сумніву: у ній «почали бачити ключ до розуміння основ мислення та процесів створення не лише національно-специфічного бачення світу, а й його універсального образу. Таким чином метафора посилює зв'язок із логікою, з одного боку, і міфологією, з іншого» [1, с. 5].

Ключове значення концептуальної метафори у процесі відтворення ментальних одиниць зосереджується на здатності метафори створювати висновки про цільовий домен так, що висновки зроблені у сенсорно-моторних сферах (наприклад, у сфері простору та об'єктів) використовуються для того, щоб зробити припущення щодо інших сфер (наприклад, сфери суб'єктивних суджень із такими поняттями, як інтимність, емоції, справедливість тощо» [13, с. 244].

Таким чином, когнітивна метафора є потужним ментальним елементом, який утворюється внаслідок творчих зусиль особистості, для її створення не

існує правил чи підручників чи словників [31, с. 131]. Тож вона є конструктором щоденної людської діяльності та базовим засобом нашої концептуальної системи, за допомогою якої ми розуміємо і сприймаємо один вид речей з точки зору іншого [18, с. 24].

1.4. Класифікація когнітивних метафор

Відомо, що вагомий внесок у вивчення когнітивних метафор та розвиток когнітивної лінгвістики в цілому було зроблено лінгвістами Дж. Лакоффом та М. Джонсоном, на думки та ідеї яких сьогодні опираються молоді мовознавці та дослідники. У своїй феноменальній праці «Метафори, якими ми живемо» [46], ці науковці визначили три категорії когнітивних метафор:

1. *Структурні метафори* – проектування структури вихідного домену на структуру цільового, і це спосіб, яким мовці можуть зрозуміти один домен у термінах іншого [46, с. 49]. Інакше кажучи, це метафорична система, в якій одне складне поняття представлено в термінах іншого (зазвичай більш конкретного) поняття:

Наприклад:

- «*life is a journey*»;
- «*life is a gambling game*».

2. *Орієнтаційні метафори* – відіграють оціночну функцію, вони утворюють великі групи зв'язних метафор пов'язаних з навчанням інших [46, с. 17]. Мова йде про метафору, яка включає просторові відносини, наприклад вгору/вниз, вхід/вихід, увімкнення/вимкнення або вперед/назад :

Наприклад:

- «*happy is up*»;
- «*sad is down*».

3. *Онтологічні метафори* – надають статус (об'єкт, речовина, місткість) абстрактним цілям, не вказуючи їх точної природи [46, с. 24]. Тобто це така метафора, в якій щось абстрактне проектується у щось конкретне.

Таким чином, номіналізація є основним механізмом онтологічної метафори, оскільки вона виражає властивості речі або людини:

Наприклад:

- «*mind is a container*»;
- «*death is a reaper*».

На додаток, до вищезазначених видів концептуальних метафор, які в основному обговорюються в когнітивній літературі, існують також менш згадувані метафори, які включають не зіставлення концептуальних сфер, а скоріше зіставлення образів. Ці метафори, які відображають звичайні ментальні образи на інші через свою внутрішню структуру – і називаються *метафори-образи* («*My wife...whose waist is an hourglass*») [48]. Філолог Глісон у своїй статті про досвід метафоричного образу надає перевагу більш загальному підходу і описує її як «метафору, яка з'єднує конкретний об'єкт з іншим конкретним об'єктом» [38, с. 437].

Подібні метафори-образи відрізняються від інших видів метафор у двох основних аспектах:

- по-перше, оскільки мета і джерело стосуються конкретних речей (тобто речей, які безпосередньо доступні органам почуттів), метафори-образи стосуються сильно відчутних образів [32, с. 175];
- по-друге, метафоричні образи більш специфічні за своїм обсягом, є більш широкими. Оскільки вони багаті образними деталями (а не знаннями та структурою суджень), метафори-образи обмежені у своєму застосуванні, так як зіставляються лише на одній темі, а не на домені чи сукупності тем [32, с. 176].

Також, когнітивні метафори можна розрізняти за такими ознаками:

- *тип* (структурно-концептуальний з точки зору образу);
- *якість* (абстрактне з точки зору конкретного);
- *модальність* (мономодальність з точки зору мультимодальності);
- *напрямок* (симетрія з точки зору асиметрії) [32].

Метафоричні кореляції ще можна аналізувати з точки зору:

- *лінгвокогнітивного розширення (extension)* – введення у вихідну сферу нового елемента, не виділеного в основній кореляції;
- *специфікації (elaboration)* – конкретизація її умовного складника;
- *редукції (questioning)* – достовірність вихідного елемента сфери ставиться під сумнів, в такому випадку елемент не може бути заснований на цільовій сфері;
- *комбінування (combining)* – активує кілька концептуальних метафор, об'єктивованих у дискурсі одним образно-метафоричним виразом [48, с. 67-70].

Когнітивні метафори також можна класифікувати залежно від функцій, які вони виконують. Це означає отримати уявлення про те, чому використовується конкретний тип метафори та до якої міри використання різниться в когнітивній чи дискурсивній функції. Функції когнітивних метафор описані в роботах Дж. Стіна [62], Г. Райнірс [56] та Е. Семіно [59] та узагальнені М. Кіммедем [41].

Когнітивні метафори виконують такі функції:

- *виділити або переформувати аспекти;*
- *створити аналогії;*
- *викликати емоції;*
- *привернути увагу;*
- *викликати яскраві перцептивні образи;*
- *знайти спільну мову в дискурсі;*
- *позначити межі дискурсу;*
- *досягти близькості [41, с. 8].*

Таким чином, класифікація когнітивних метафор Дж. Лакоффа і Джонсона базується на різних аспектах метафоризації людської понятійної системи, а саме: структуруванні одного поняття в термінах іншого, формуванні системи понять щодо іншої системи та класифікації абстрактних субстанцій шляхом надання їм чітких значень, обрисів в просторі. Проте слід зазначити, що критерії цієї класифікації метафор наведені авторами у загальному вигляді, і

якщо окремі випадки метафоризації проаналізувати більш детально, можна стверджувати, що до них можуть належати різні підгрупи метафор (наприклад, *метафори сутності, метафори простору, метафори подій/занять/станів, метонімія, персоніфікація* тощо).

Висновки до розділу 1

1. Когнітивна лінгвістика актуалізує мовну картину світу, застосовуючи при цьому різноманітні мовні одиниці та вирази. Її основним завданням є дослідження пізнавальної сутності мовця. Завдяки своїй винятковій функції – гнучкості, мова з легкістю пристосовується до всіх змін, які відбуваються у світі, і в той же час передає знання про нього через здобутий досвід. Ці знання можуть закарбовуватися через метафоричні репрезентації, тому метафора є одним із основних мовних засобів, які досліджує когнітивна лінгвістика.

2. Метафора як стилістична фігура мови допомагає нам зрозуміти одну концептуальну область з точки зору іншої концептуальної області. Проте було наголошено на тому, що всі мовці використовують метафори в повсякденному житті для забезпечення кращого розуміння понять. З точки зору стилістики, метафора – поєднання двох абсолютно різних речей на основі загальних або єдиних ознак, тобто вона є поверхневою реалізацією рефлексії глибоких структур, які базуються на пізнанні. А у когнітивній лінгвістиці, метафора зосереджується на питанні категоризації навколишнього середовища, що робить її більше психологічним (ментальним) явищем, аніж мовним.

3. Метафора як засіб пізнання володіє значним евристичним потенціалом. Метафори відіграють важливу роль у процесі відтворення ментальних одиниць через функції асоціативності та когнітивної сутності. Саме тому вони є фундаментом нашого сприйняття навколишнього світу і частиною нашого повсякденного життя.

4. Науковці виокремлюють структурні, орієнтаційні та онтологічні метафори. Такий поділ заснований на різних аспектах метафоризації, які допомагають структурувати одне поняття в термінах іншого та надавати чітких значень абстрактним субстанціям. Тож, когнітивна метафора є сильним ментальним конструктом, який формується через творчі зусилля людини без жодних писаних для цього правил, і за її допомогою ми маємо змогу розуміти та сприймати одне поняття зі сторони іншого.

РОЗДІЛ 2

ПРОМОВА ЯК ВИД ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ

2.0 Вступні зауваження

У цьому розділі характеризуються основні риси публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики, розглядається питання промови як виду публічного донесення інформації до аудиторії, а також описуються основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця.

2.1. Публічне мовлення: основні риси з позиції комунікативної лінгвістики

Здатність спілкуватися за допомогою формалізованих систем мови відрізняє людей від інших живих істот на Землі. Немає сумніву, що загалом найуспішніші та наймогутніші персоналії протягом століть володіли вмінням ефективно спілкуватися. Насправді, навичка розмови настільки важлива, що її формально навчали тисячоліттями, і продовжують навчати і сьогодні.

За даними Асоціації американських коледжів та університетів існує основний набір навичок, необхідних «як для глобальної демократії, так і для динамічної інноваційної економіки» [57, с. 10]. У категорії «Інтелектуальні та практичні навички» публічне мовлення є одним із таких основних навичок. Це не дивно, враховуючи, що комунікативні навички мають вирішальне значення для інтелектуального розвитку, кар'єрного шляху та громадянської активності. Публічні виступи універсально важливі для всіх типів спеціальностей і професій та розглядаються роботодавцями як важливий навик працевлаштування для тих, хто шукає роботу [58]. Незалежно від амбіцій та інтересів, розвиток мовленнєвих навичок принесе користь особистому, професійному та громадському життю.

Публічне мовлення – це розмова з групою людей. Оксфордський словник англійської мови (The Oxford English Dictionary) визначає публічне мовлення (public speaking) як: «дію або практику виступу на громадських зібраннях; виголошування промов» [66]. Це «акт, мистецтво або процес ефективного виступу перед аудиторією; це акт стратегічної комунікації» [50, с. 5]. Варто наголосити, що публічний виступ є ефективним підходом, щоб допомогти особистості розвинути комунікативну обізнаність, зміцнити впевненість, використовувати англійську мову в комплексний спосіб, і, що ще важливіше, покращити свою здатність до критичного мислення [69].

Г. М. Сагач припускає, що публічне мовлення – це «особливий тип дискурсу, створений за законами риторики, орієнтований на переконання, що визначає його інтегративний характер» [20, с. 76]. У праці Т. Б. Гриценка [8, с. 87-82] сказано, що залежно від змісту, мети, форми та способу висловлення публічне мовлення можна поділити на жанри, а саме:

- 1) монологічні: *доповідь, репортаж, бесіда, лекція, промова;*
- 2) діалогічні: *бесіда і диспут.*

Згідно з Темплтоном і Фіцджеральдом, публічне мовлення – це наявність оратора, який стоїть перед аудиторією, щоб структуровано виголосити промову

з метою переконати, поінформувати або розважити [63]. Публічне мовлення дуже схоже на презентацію, різниця в тому, що останнє зазвичай призначене для комерційного чи академічного середовища.

Розуміємо, що публічне мовлення – це усне спілкування, яке проводиться перед великою кількістю людей, яке поєднує вміння говорити та мистецтво виступу. Це обмін інформацією, ідеями чи думками щодо певного питання, яке цікавить аудиторію. Інакше кажучи, головне завдання оратора – утримати інтерес і увагу аудиторії до певної теми протягом обумовленого періоду часу. Англійське публічне мовлення (EPS) є надзвичайно важливим для зміцнення основних навичок та компетенцій, не тільки в усному спілкуванні, а й у письмі, аудіюванні, критичному мисленні, міжкультурній комунікативній компетентності та загальному володінні англійською мовою [49, с. 164-165].

Тож, на основі вищезазначених трактувань можемо зробити висновок, що публічне мовлення – це процес або акт виконання промови, зосереджений на тому, щоб особа безпосередньо виступала перед живою аудиторією у структурований спосіб, щоб інформувати, впливати чи розважати її. Під публічним мовленням розуміємо бесіду віч-на-віч однієї людини з групою слухачів з конкретною метою чи ціллю.

Існують різні цілі виступу оратора перед публікою. Це може бути просто з метою розповісти історію, поділитися досвідом, зробити повідомлення або спонукати інших до дії. Навички публічного мовлення можна використовувати для лідерства/особистісного розвитку, бізнесу, обслуговування клієнтів, комунікації у великій групі та масової комунікації. Наприклад, емоції аудиторії можуть навіть підвищитися, якщо оратор вміє ділитися особистою інформацією і демонструє щирість у тому, що він говорить. З упевненістю оратор може використовувати такі навички, щоб створити хвилюючу атмосферу серед аудиторії. Таким чином можна підвищити його загальну мовленнєву ефективність.

Емма Пайн у своїй презентації виділяє основні умови публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики:

- Словниковий запас – використання нової та цікавої лексики.
- Структура – створення структури для власного мовлення (з чітким початком, різними точками в середині та висновком).
- Техніки переконання: а) тон і стиль – гумор, сарказм і дотепність; б) сильна емоційна мова, щоб емоційно зворушити мою аудиторію; в) особові займенники, які можна залучити до аудиторії (*we, I, you* тощо) [33].

В. В. Бондаренко у праці «Риторика» говорить про такі важливі риси успішного публічного виступу, як:

1. Розмовність стилю (у виступі повинні переважати не рідковживані книжкові, наукові та офіційно-ділові слова та словосполучення, а більш нейтральні та розмовні);

2. Простота викладу тексту виступу (пояснювати складні слова і поняття через прості, статистичні дані краще давати у порівнянні, висловлюватись варто короткими фразами, уникати багатослів'я тощо);

3. Конкретність змісту тексту виступу (уникати використання узагальнюючих понять, конкретизуючи їх);

4. Різноманітність номінативних засобів (ідея, яку потрібно донести у виступі має повторюватись кілька разів, але *повтор* потрібно вживати в різній словесній формі);

5. Риторичні фігури (особливі прийоми мови, що збільшують її переконливість і силу впливу на слухачів: *риторичне питання, анафора, антитеза, вступні слова, аналогія, інверсія, метафори, епітети* тощо);

6. Передача графічних знаків в усній мові (якщо в тексті виступу є слова в лапках, то при усному відтворенні такі слова варто читати з допомогою словосполучення «так званий», або виділити особливою іронічною інтонацією. Іноді говорять – «у лапках»);

7. Виразність мови (важлива інтонація мови, її емоційність, розмаїтість інтонаційного оформлення, відсутність монотонності, точність інтонаційної передачі оратором своєї думки, розстановка логічних наголосів і пауз тощо) [4].

Тож, чітка мова – це потужна мова. Чіткість є першою проблемою публічного оратора, коли справа доходить до вибору, як сформулювати ідеї чи промову. Якщо оратор володіє мовою чітко, конкретно, точно, детально і чуттєво, йому не доведеться турбуватися про емоційність, переконливість, чи у тому, що його не зрозуміють. Таким чином, всі вище зазначені риси публічного мовлення дають йому силу інформувати, переконувати, навчати і навіть розважати. І вимовне слово може бути навіть потужнішим, ніж написане слово в руках правильного мовця.

2.2. Промова як вид публічного донесення інформації до аудиторії

Очевидно, що публічні виступи – це не нова річ. Ще в Стародавній Греції їх використовували як політичний інструмент у дебатах та зборах, головною метою яких було переконати людей. Серед відомих ораторів були Платон та Аристотель, і ми пам'ятаємо їхні слова й сьогодні. Застосування риторики продовжувалося в Стародавньому Римі, де відомі мовці, такі як Марк Тулій Цицерон, використовували свої голоси, щоб переконати людей у судах чи інших політичних напрямках. Техніки, які використовували стародавні греки та римляни все ще можна зустріти в сучасних промовах [65].

Промова – є яскраво вираженою формою людського спілкування. Вона базується на синтаксичному поєднанні лексики та класу слів у певному контексті. Кожне вимовлене слово створюється з фонетичного поєднання і структурується [27, с. 18].

Конфуцій, один із багатьох учених, кого пов'язують із публічними виступами, колись навчав, що промова є хорошою та правильною, вона вплине на життя людей, незалежно від того, слухали вони її безпосередньо чи ні [55, с.

81-93]. Його ідея полягала в тому, що слова та дії когось із сильних можуть впливати на цілий світ.

Демосфен у своїй праці стверджує, що «публічний виступ, присвячений злободенній, суспільно значущій темі, який виголошують на мітингах, масових зборах, загальна мета якого може полягати в тому, щоб поінформувати, надихнути, переконати, закликати до дії» [9, с. 8-11].

Взагалі існує понад 20 видів промов, проте основними, на думку В. А. Гошовської є:

- о інформаційні (пізнавальні) – мета: поінформувати про щось актуальне;
- о агітаційні (мітингові) – мета: закликати до дії або до її припинення;
- о переконувальні – мета: містять логічні засоби доказовості;
- о розважальні – мета: розважити та викликати насолоду;
- о повчальні – мета: пропонувати повчальні настанови та давати практичні поради;
- о політичні – мета: оголосити про актуальні проблеми суспільного життя та рекомендувати способи вирішення нагальних питань;
- о урочисті – мета: надати позитивну оцінку особі чи події з піднесеною емоційністю [7, с. 57-58].

Важливо зрозуміти, що промова як вид публічного донесення інформації складається з семи елементів, які взаємодіють між собою, коли мовець звертається до аудиторії:

– *оратор (мовець)* – мовне спілкування починається з мовця. Під час публічної промови мовець зазвичай викладає її всю безперервно. Успіх як оратора залежить від людини – від особистої довіри, знання теми, підготовки до промови, манери говорити – це більше, ніж питання технічної майстерності. Це також вимагає ентузіазму. Не можна очікувати, що люди будуть зацікавлені в тому, що мовець каже, якщо він сам не зацікавлений. Якщо оратора дійсно в захваті від теми, то аудиторія напевно буде в захваті разом із ним.

– *повідомлення* – це те, що мовець повідомляє комусь. Мета в публічній промові полягає в тому, щоб передбачуване повідомлення було повідомленням, яке насправді передається. Досягнення цього залежить як від того, що мовець говорить (вербальне повідомлення), так і від того, як він це говорить (невербальне повідомлення). Важливо організувати свої ідеї, щоб слухачі могли розуміти їх. Варто висловлювати повідомлення точними, чіткими, яскравими та відповідними словами. Окрім повідомлення, яке надсилається словами, надсилається повідомлення тоном голосу, зовнішнім виглядом, жестами, виразом обличчя та зоровим контактом;

– *канал* – це засіб, за допомогою якого повідомлення передається. Публічні оратори можуть використовувати один або кілька каналів, кожен з яких впливає на повідомлення, отримане аудиторією.

– *слухач* – це людина, яка отримує повідомлення. Без слухача немає спілкування. У публічній промові багато слухачів. Все, що говорить оратор, фільтрується через систему орієнтирів слухача – сукупність його знань, досвіду, цілей, цінностей і ставлення.

– *зворотний зв'язок* – слухачі не просто вбирають повідомлення оратора, як губки. Вони надсилають власні повідомлення. Ці повідомлення називають зворотним зв'язком. Такий вид словесних висловлювань (give and take) незвичний у публічних виступах. Тим не менш, завжди важливо отримати багато зворотного зв'язку, щоб дізнатися, чи успішно було отримано повідомлення мовця.

– *інтерференція* – це все, що перешкоджає комунікації. Оратор повинен намагатися утримати увагу своїх слухачів, незважаючи на ці різні види перешкод.

– *ситуація* – це час і місце, в якому відбувається мовленнєвий зв'язок. Розмова завжди відбувається в певній ситуації. Публічні оратори також повинні бути уважними до ситуації. Коли вони пристосовуються до ситуації публічної

промови, вони роблять лише в більшому масштабі те, що роблять щодня під час комунікації [25, с. 12-19].

Мовець повинен дуже ретельно адаптувати повідомлення до конкретної аудиторії, до якої звертається. Щоб бути ефективним, він повинен бути орієнтованим на аудиторію. Готуючись до виступу, необхідно розуміти точку зору слухачів і працювати над тим, щоб залучити їх. Мовець швидко втратить увагу слухачів, якщо промова буде занадто простою або занадто складною, або якщо вона не матиме відношення до досвіду, інтересів, знань і цінностей слухачів. Коли мовець виступає з промовою, яка змушує слухачів сказати: «Це важливо для мене», він завжди досягатиме успіху [25, с. 15].

Тож, промова розглядається як завчасно підготовлений і адресований широкому загалу публічний виступ на актуальну тему, яка передбачає передачу інформації перед великою аудиторією. Під час промови інформація має цілеспрямований характер і призначена для інформування, впливу або розваги слухачів.

2.2. Основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця

Ораторське мистецтво зародилося в Стародавній Греції. Виникнення різних видів публічних виступів пов'язується із розвитком суспільно-політичної системи. Так само утворилось поняття політичного мовлення за допомогою якого велася комунікація політичних лідерів із суспільством, а політичні промови є потужним засобом впливу на людей і по сьогодні.

Аналізуючи промови Королеви Єлизавети II за останнє десятиліття, важливо наголосити на тому, що вона володіє навичками публічного політичного мовлення на досить високому рівні, що безпосередньо має великий вплив на аудиторію. Виділяємо такі відмінні риси в промовах англійської королеви, які роблять їх успішними та дієвими:

1. Мовлення відбувається англійською літературною мовою.

Наприклад: «...*I would like to take my visit here today as an opportunity to thank you all for the tireless work you do to keep our country safe. I am always struck by the remarkable resolve with which you carry out your vital role... Whether responding to the threats from the Nazis or the Cold War, domestic terrorism or the cyber sphere, you have always demonstrated the utmost commitment to your motto: “Regnum Defende”...»* (промова «The Queen's remarks during her visit to MI5» від 25 лютого 2020 року) [10]. Фіксуємо чітке літературне мовлення, яке легко сприймається на слух, що наближує королеву до своєї аудиторії.

2. Використання влучних коротких та переконливих речень.

Наприклад: «...*And we seem to be growing stronger year by year. The advantages are plain to see. An increasing emphasis on trade between our countries is helping us all to discover exciting new ways of doing business. And imaginative initiatives have shown how together we can bring about change on a global scale...»* (промова «A Speech given by Her Majesty The Queen, Head of the Commonwealth, at the Formal Opening of CHOGM» від 19 квітня 2018 року) [19]. Спостерігаємо, що королева намагається уникати складних речень, що робить її мовлення чітким та зрозумілим для звичайної аудиторії. Така мова відіграє важливу функцію переконання та довіри з боку слухача.

3. **Відсутнє перенасичування виступів складною лексикою**, а також вживання чіткої політичної термінології, власних назв, точних дат і чисел тощо.

Наприклад: «...*Mr President, it falls to a Head of State to lead a nation in the marking of anniversaries. Every month this year we commemorate either the centenary of a momentous event in the First World War; the 70th anniversary of a milestone at the end of the Second World War; or, here in Germany, 25 years of reunification following the fall of the wall which divided this city and this nation for so long...»* (промова «A speech by The Queen at the German State Banquet» від 24 червня 2015 року) [40]. Фіксуємо, що в своїй промові на німецькому бенкеті королева говорить чітко без надлишкової інформації, із згадуванням важливих

дат, чисел, назв та термінології, що робить її мовлення зрозумілим та доречним на відповідному заході.

4. Цитування є доречними та короткими.

Наприклад: «...*In a broadcast to the nation at that time, my Father, King George VI, said: “...what is demanded from us all is something more than courage and endurance; we need a revival of spirit, a new unconquerable resolve...” That is exactly what those brave men brought to the battle, as the fate of the world depended on their success...*» (промова «The Queen's speech at commemorations to mark the 75th anniversary of D-Day» від 5 червня 2019 року) [14]. Цитування мотивуючих слів батька імponує аудиторії, яка у свій час шанувала Георга. Тому таке мовлення королеви стає більш переконливим та наближеним до слухача.

5. **Використання стилістичних фігур** (найчастіше: анафора, епіфора, риторичні запитання чи звертання, антитеза та паралельні конструкції).

Наприклад: «...*Your achievements on operations in Iraq and Afghanistan...Your ability to provide a flexible and adaptable force...* » (промова «The Queen's Response to the Chief Engineer, on the Corps of Royal Engineers 300th anniversary» від 13 жовтня 2016 року) [25]. Спостерігаємо вживання анафори з метою наголосити про безпосередню участь людей у досягненнях.

Наприклад: «...*And I can say, without fear of contradiction, that there is certainly a lot to celebrate! Today we are reminded of Edwin Morgan's poem, “Open The Doors!” and I understand that this afternoon's activities are themed around that poem, which famously has the line, “We have a building that is more than a building”. What a wonderful way of describing this Parliament!...*» (промова «The Queen's address to the Scottish Parliament» від 2 липня 2016 року) [26]. Вживання риторичного звертання в промові королеви має на меті піднести та наголосити важливість сказаного.

Наприклад: «...*The Covenant between the Church of England and the Methodist Church; the recent visit of the Ecumenical Patriarch; the participation in this Synod of observers from so many Christian traditions; the newly created*

ecumenical community of St Anselm at Lambeth. Each of these serves as a reminder both of the progress already made and of the journey that still lies ahead in the pursuit of Christian unity...» (промова «A speech by The Queen at the Inauguration of the General Synod» від 24 листопада 2015 року) [36]. Така анафора додає промові милозвучності, що легко та більш приємно сприймається слухачем.

6. **Використання різноманітних стилістичних засобів** (найчастіше: епітети, порівняння, метафору, метонімію, гіперболу та іронію) з метою зацікавити, переконати, вразити та викликати довіру.

Наприклад: «...*My mother once said that this country felt like a home away from home for The Queen of Canada...*» (промова «A speech by The Queen in Nova Scotia» від 28 червня 2016 року) [27]. У цьому уривку порівняння вживається з метою посилення емоційно-психологічного впливу мови на народ.

Наприклад: «...*We think of our homes as places of warmth, familiarity and love; of shared stories and memories, which is perhaps why at this time of year so many return to where they grew up. There is a timeless simplicity to the pull of home...*» (промова «The Christmas Broadcast 2017» від 25 грудня 2017 року) [20]. Таке метафоричне описування домівки, як «місця тепла, знайомства та любові» у промові королеви активізує ефект спонукання та емоційної «прихильності» аудиторії.

Наприклад: «...*Prince Philip and I were joined by our family on the River Thames as we paid tribute to those who have shaped the United Kingdom's past and future as a maritime nation, and welcomed a wonderful array of craft, large and small, from across the Commonwealth...*» (промова «Christmas Broadcast 2012» від 17 листопада 2015 року) [56]. Подібні епітети в промові роблять мовлення королеви більш образним та емоційним, чим привертають увагу слухачів і досягають максимального розуміння сказаного.

Наприклад: «...*On the barges and the bridges and the banks of the river there were people who had taken their places to cheer through the mist, undaunted by the rain. That day there was a tremendous sense of common determination to celebrate,*

triumphing over the elements...» (промова «Christmas Broadcast 2012» від 17 листопада 2015 року) [56]. Очевидно, що королева, прагнучи досягти кульмінації у своїй промові, застосовує такий художній засіб як гіперболу, що демонструє неймовірний ефект на свою аудиторію. Важливо додати, що інколи це відображає нотку патріотизму.

7. Вживання займенників «I», «we», «you», «us» тощо.

Наприклад: «...*Your ability to communicate the beauty and vulnerability of our natural environment remains unequalled as you – and your team – have engaged and enthused many people, young and old, to appreciate and preserve our world's oceans. For that we should all be thankful. I congratulate you and all involved in this endeavour...*» (промова «The Queen's speech on awarding Sir David Attenborough the Chatham House Prize» від 20 листопада 2019 року) [12]. Такі займенники надають виступу певного емоційного забарвлення, підкреслюють єдність оратора, тобто королеви, із народом.

Таким чином вважаємо Єлизавету II майстринею риторики, її промови здебільшого характеризуються відмінними рисами та застосуванням різноманітних мовних засобів та прийомів, які мають на меті привернути увагу аудиторії, зацікавити, змусити довіряти, та закликати до конкретних дій чи вчинків.

Висновки до розділу 2

1. Публічне мовлення слід трактувати, як процес здійснення промови, який полягає у безпосередньому вірно структурованому виступі оратора перед публікою таким чином, для інформування, впливу, розважання чи спонукання її до певних дій. Головне завдання мовця – утримати інтерес і увагу аудиторії до певної теми протягом обумовленого періоду часу. До основних умов успішного публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики належить: словниковий запас, структура промови, та певні техніки переконання. Також

важливу роль відіграють риторичні фігури, які поєднані з простотою викладу тексту та конкретністю його змісту, а також виразність мови.

2. Публічні виступи існували ще в стародавньому світі. Проте, у зв'язку із суспільно-політичним розвитком суспільства, виникло поняття «політичної промови» – заздалегідь підготовленого тексту, за допомогою якого мовець має змогу встановити з людьми комунікативний контакт. Мета політичної промови полягає в оголошенні актуальних проблем суспільного життя та рекомендації способів вирішення нагальних питань. Такі промови зазвичай мають характерні лексичні, граматичні, стилістичні наповнення та кінцеву мету з урахуванням мовної особистості мовця. Основними елементами промови як виду публічного донесення інформації є оратор, повідомлення, канал, слухач, зворотній зв'язок, інтерференція та ситуація.

3. Промови королеви Єлизавети II характеризуються чітким та зрозумілим літературним мовленням, використанням влучних коротких, переконливих речень та доречним цитуванням. Характерним також є використання стилістичних фігур та засобів. Можна стверджувати, що довіра, повага та всезагальна прихильність аудиторії до королеви доводять, що Єлизавета II успішно користується набутими навичками публічного політичного мовлення та притаманними рисами своїх промов, що дає їй можливість переконливо впливати на аудиторію, тобто народ Великої Британії.

РОЗДІЛ 3

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОГНІТИВНИХ МЕТАФОР У ПРОМОВАХ КОРОЛЕВИ ЄЛИЗАВЕТИ ІІ ЗА ПЕРІОД 2011-2021 РОКІВ

3.0 Вступні зауваження

У цьому розділі описується матеріал дослідження та методи аналізу когнітивних метафор, здійснюється аналіз типів та функцій метафор у промовах, простежуються особливості метафор у промовах королеви Єлизавети ІІ останнього десятиліття, а також здійснюється аналіз використання когнітивних метафор у промовах королеви Єлизавети ІІ останніх 10 років.

3.1. Матеріал дослідження та методи аналізу когнітивних метафор

Актуальність вивчення мовних одиниць у промовах зумовлена їх дискурсивною природою як мовленнєвого жанру і як процесу спілкування. Ось чому ми вважаємо, що ефективна комунікація та визнання політичного лідера в цілому пов'язуються взаємодією всіх вербальних та невербальних засобів комунікації. Саме тому політичні промови стають об'єктом детального вивчення всіх засобів комунікації та дослідження їх впливу на слухачів.

Матеріалом нашого дослідження слугують тексти 80 промов королеви Єлизавети II за період 2011-2021 років, опубліковані на офіційному сайті членів королівської сім'ї (<https://www.royal.uk/>). Вибір саме цього політичного лідера ми обумовлюємо високим статусом англійської королеви у світовому співтоваристві, а також науковим інтересом порівняти специфіку функціонального та стилістичного аспектів дослідження когнітивних метафор у політичних промовах різних політичних діячів. Окрім того, Єлизавету II вважають символом гідності, доблесті, добропорядності, а також довговічної стабільності та витримки всієї Великої Британії, що в разі підсилює актуальність цієї наукової роботи. Королева є вмілим і досвідченим оратором, і багато з її промов добре відомі завдяки їхньому почуттю гумору чи вмілому відображенню почуття смутку, і навіть через їхній політичний вплив. Хоча вважається, що королеві слід залишатися політично нейтральною, і тому її промови вважаються такими, що не мають політичного впливу, все ж вони мають велике політичне значення у відносинах між монархом і країною, а також у самому інституті монархії.

Безсумнівно, успіх лідера в першу чергу можна пояснити його надихаючими промовами, а саме їхньою риторикою та вмінням використовувати когнітивні метафори. Те, як ми сприймаємо та інтерпретуємо метафору, інтегровано в наш суб'єктивний світ і залежить від нашого минулого досвіду людей, ситуацій і мови. Тому можна з упевненістю сказати, що аналіз метафори – це певним чином дослідження внутрішньої суб'єктивності королеви, її почуттів, переконань і її сприйняття світу. Ми вирішили

досліджувати промови 2011-2021 років, щоб простежити ставлення королеви Британії до сучасного світу, прослідкувати її реакцію на швидкоплинні зміни та проаналізувати когнітивні метафори, які формують мислення королеви Єлизавети II.

Говорячи про методи аналізу когнітивної метафори, варто пам'ятати, що метафора віддзеркалює культуру суспільства та є джерелом до розгадки всезагального людського пізнання. Тож першим кроком практичної частини дослідження було ознайомлення із текстами промов королеви Британії та виявлення ключових когнітивних метафор за допомогою методу контент-аналізу. В процесі аналізу нам ми виокремили 106 когнітивних метафор для подальшого дослідження.

Після ідентифікації когнітивних метафор аналіз даних продовжувався. За допомогою методу систематизації та класифікації метафоричні вирази були класифіковані на групи відповідно до доменів джерела, на основі яких вони були побудовані, а також розділені на три типи: структурні, орієнтаційні та онтологічні. З метою визначення їх характерних рис та детального аналізу кожного використаного метафоричного зіставлення ми апелювали до описового методу. Для виявлення частоти вживання кожного типу когнітивних метафор та встановлення співвідношення між ними ми використовували метод кількісного аналізу.

Наступним важливим кроком нашого дослідження був аналіз метафоричних виразів та когнітивних метафор, що лежать в їх основі, а також контекст їх використання, для визначення їх функцій: викликати емоції, виділити певний аспект теми та наголосити на ньому, викликати яскраві перцептивні образи, привернути увагу та створити аналогію. Для виявлення специфіки функцій когнітивних метафор в локальному і глобальному мовному вимірах ми застосували метод контекстуального аналізу. І наостанок за допомогою методу кількісного аналізу ми встановили частоту вживання кожної

функції та визначили співвідношення між функціями використаних когнітивних метафор.

Отже, аналіз промов королеви Єлизавети II допоможе нам зробити висновки про характеристики її риторики, а саме про використані когнітивні метафори та їх функціонування у висловлюваннях політичного лідера.

3.2. Типи когнітивних метафор у промовах

Варто розуміти, що у процесі створення політичної промови важливо звернути увагу на когнітивний підхід до вживання метафор. Очевидно, що ми стикаємося із проблемою мовного конструювання політичної реальності, коли намагаємося пізнати світ політики. Вже згадувалося вище, дослідники когнітивної лінгвістики доводять, що політичний світ, по суті, є метафоричним, звідси впливає вагома роль метафори для розуміння цієї сфери.

У нашому дослідженні ми взяли за основу типологію когнітивних метафор, запропоновану Дж. Лакоффом та М. Джонсоном [46], які, як згадувалося в теоретичній частині роботи, поділяють їх на: *структурні*, *орієнтаційні* та *онтологічні*.

3.2.1. Структурні метафори

Раніше було вже зазначено, що роль метафори як інструменту спілкування, який може подолати наші когнітивні обмеження, є беззаперечною в щоденному житті. Метафори можуть потенційно передавати набагато більше того, що знаходиться на поверхні, і їхня сила у створенні яскравості та образності цілком може сприяти кращому розумінню та запам'ятовуванню понять. Як було згадано в 1 розділі, *структурні метафори* використовують концептуальні проекції між структурами джерела та цілі. Саме це надає можливість зрозуміти цільову концепцію через структуру знань, яку забезпечує джерело домену. Інакше, структурні метафори можна описати як приклади того,

коли поняття з однієї сфери використовується для метафоричного структурування поняття з іншої сфери [45, с. 461].

Унаслідок аналізу матеріалу промов можна одразу помітити, що королева використовує чимало структурних метафор. Один із доменів джерела, на основі якого королева будує когнітивні метафори – рослини. Тут можна прослідкувати метафори ЕКОНОМІКА ЦЕ РОСЛИНА, ПАРЛАМЕНТ ЦЕ РОСЛИНА, СТОСУНКИ ЦЕ РОСЛИНА та КРАЇНА ЦЕ РОСЛИНА. Такі способи метафоризації відбуваються в основному через те, що при посадці квітки чи дерева головна мета полягає в тому, щоб вони росли (*grow, growth*), процвітали (*flourish, thrive*) стали стабільними та самодостатніми, і це все дуже схожі цілі, яких люди також налаштовані досягти в економіці, в стосунках та в країні.

*“It is now a thriving democracy and **one of the world’s fastest growing economies** which is playing a greater role on the international stage”* [58].

*“Seventeen years on, **the Scottish Parliament has grown** in maturity and skill”* [26].

*“Your visit this week is a chance to celebrate the depth of our partnership – **a partnership that continues to grow and strengthen**”* [54].

*“I have no doubt that by maintaining longstanding commitments to openness, fairness and enterprise, **this friendship** will not only be sustained but **will flourish and thrive**”* [45].

*“**Relationships** that years ago were once so strained have through sorrow and forgiveness **blossomed into long term friendship**”* [68].

*“... I am confident that if we work together on our shared aspiration to build a prosperous world based on fundamental freedoms, **the partnership** between the United Kingdom and Indonesia **will continue to flourish**”* [58].

*“**Australia has flourished** and achieved excellence on the world stage”* [74].

*“Ever since I first came here in 1954, I **have watched Australia grow and develop** at an extraordinary rate”* [74].

*“It has been with great pleasure that over the years I have watched **Scotland grow and prosper...**” [13].*

Іншим часто використовуваним доменом для структурних метафор є сфера будівництва.

*“... eradicating poverty, creating a fair and open trade environment, bridging the digital divide, combating terrorism and **building a more peaceful world for us all**” [34].*

*“... and in this spirit, I am confident that if we work together on our shared aspiration to **build a prosperous world based on fundamental freedoms, the partnership between the United Kingdom and Indonesia will continue to flourish**” [58].*

*“Woven into the fabric of this country, the Church has helped to **build a better society** – more and more in active co-operation for the common good with those of other faiths” [67].*

На основі цих прикладів ми простежуємо реалізацію метафоризації світу та суспільства через призму будинку. Таким чином, генеруються структурні метафори СВІТ ЦЕ БУДИНОК та СУСПІЛЬСТВО ЦЕ БУДИНОК. Ці приклади вербалізуються лексемою *to build*.

Окрім того, можна знайти приклади порівняння абстрактних речей із буквральними об'єктами. В цьому випадку об'єкт є доменом джерела, який передає свої фізичні можливості домену цілі – досвіду, надії та можливостям. Метафора ЖИТТЄВІ ДОСВІДИ ЦЕ ОБ'ЄКТИ реалізується через можливість володіти (*have*), ділитися та розділяти (*share*) набуті протягом життя цінності, спогади, успіхи печалі.

*“We think of our homes as places of warmth, familiarity and love; of **shared stories and memories**, which is perhaps why at this time of year so many return to where they grew up” [20].*

*“We **have fond memories** of our visit to Korea in 1999, when we were able to see for ourselves something of the remarkable transformation your country has undergone in recent times” [50].*

*“As we look toward a new partnership with Europe, it is **our shared values** and commitment to each other, that are our greatest asset, ...” [17].*

*“As well as **successes**, we **have also shared sorrow**, notably in the dreadful events of the Bali bombings, the tenth anniversary of which we have marked this month” [58].*

Більше того, королева також використовує метафоричну репрезентацію концепту надії через домен об'єкту. Люди можуть мати (*have*), давати (*give*) та знаходити (*find*) надію. Реалізацію структурної метафори НАДІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ можна простежити в цих прикладах:

*“Taken together, their work not only serves as a basis for reconciliation between our people and communities, but it **gives hope** to other peacemakers across the world that through sustained effort, peace can and will prevail” [32].*

*“I **have every hope** that this Prize will be an aspiration of the international engineering community and an inspiration to young people everywhere...” [52].*

*“It is through this lens of history that we should view the conflicts of today, and so **give us hope** for tomorrow” [68].*

*“**Finding hope** in adversity is one of the themes of Christmas” [68].*

За такою ж аналогією, можливо побачити генерацію метафори МОЖЛИВІСТЬ ЦЕ ОБ'ЄКТ:

*“In turn, this occasion today **gives us all an opportunity** to honour those who help turn talk into action, not just Members of the Scottish Parliament but all those behind the scenes...” [13].*

*“A life of public service is an honourable calling: you **have the opportunity** to shape people’s lives, inspire others, and uphold the very highest standards” [37].*

Інший спосіб репрезентації абстрактних понять через фізичні властивості об'єкта відбувається через реалізацію метафори ЕМОЦІЯ ЦЕ ОБ'ЄКТ, який можна мати (*have*), бачити (*see*), знайти (*find*), дати (*give*) та принести (*bring*).

*“Since my last State Visit I have **had the joy** of becoming a great-grandmother”* [47].

*“Adults, when weighed down with worries, sometimes fail **to see the joy** in simple things, where children do not”* [1].

*“We’ve seen that it’s in hardship that we often **find strength** from our families; it’s in adversity that new friendships are sometimes formed; and it’s in a crisis that communities break down barriers and bind together to help one another”* [68].

*“Yet what I can I give him – **give my heart**”* [56].

*“Although it is not an easy message to follow, we shouldn't be discouraged; rather, it inspires us to try harder: to be thankful for the people who **bring love and happiness** into our own lives, and to look for ways of spreading that love to others, whenever and wherever we can”* [33].

Також нам вдалося прослідкувати використання структурної метафори ЕМОЦІЯ ЦЕ ТЕПЛО. В цьому випадку приємні почуття асоціюються із теплом (*warm, warmth*):

*“Prince Philip and I are very grateful for the **warmth of your welcome** on this occasion”* [39].

*“On the occasion of the opening of the London 2012 Olympic Games, Prince Philip and I would like to extend a **very warm welcome** to you all”* [59].

*“We send our **warm wishes** to them all for a rewarding and enjoyable Games”* [60].

Окрім цього, королева Єлизавета II метафоризує емоції через призму сил та сутностей всередині людини. Отже, метафору ЕМОЦІЯ ЦЕ СИЛА можна проілюструвати такими прикладами:

*“We were **moved** by the way families and local communities held together to support each other”* [68].

*“I know that everyone in the United Kingdom was **deeply moved** by the incredible devastation and loss that occurred” [69].*

*“I **have also been struck** by the many examples of Commonwealth countries inviting the association to help them constructively to resolve political problems and to meet the challenges of development” [34].*

*“**We were struck** by the energy and enthusiasm with which China’s leaders were forging ahead with a new and ambitious future for the Chinese people...” [38]*

Реалізація метафори ЕМОЦІЯ ЦЕ СУТНІСТЬ ВСЕРЕДИНІ ЛЮДИНИ простежується в цих висловлюваннях:

*“But tonight, stirred by the day’s commemorations, **we are also filled with other emotions**: With sorrow and regret, remembering the loss of so many fine young soldiers, sailors and airmen...” [47]*

*“But our streets are not empty; **they are filled with the love** and the care that we have for each other” [8].*

Наступна структурна метафора – РОЗУМ ЦЕ ДЖЕРЕЛО СВІТЛА:

*“They also **shone a light** on the modern links between Britain and Ireland, as Irish companies worked alongside British ones in building the stadiums and running the Games themselves” [48].*

Також нам вдалося прослідкувати реалізацію метафори МИНУЛЕ ЦЕ ПОНЕВОЛЮВАЧ, який має здатність поневолювати (*be bound*) та заманювати в пастку (*ensnare*)

*“Of being able to bow to the past, but not **be bound by it**” [32].*

*“We will remember our past, but we shall no longer allow our **past to ensnare our future**” [48].*

І, наостанок, варто зазначити ще один параметр метафоризації – порівняння обов’язків з тягарем. Тому метафору ОБОВ’ЯЗКИ ЦЕ ТЯГАР можна проілюструвати такими прикладами:

*“Presiding Officer, you carry the **weighty responsibility** of being a strong advocate for the Parliament and I know you will strive to use your judgement to lead this Parliament by demonstrating fairness, respect and impartiality” [6].*

*“Your Graces, each new Synod inherits from its predecessor the same **weighty responsibilities**” [36].*

Таким чином, варто зазначити, що у своїх політичних промовах королева Єлизавета II використовує чимало структурних метафор. Серед доменів цілі можна побачити такі абстрактні поняття, як економіка, парламент, стосунки, країна, світ, суспільство, життєві досвіди, надія, можливість, емоція, розум, минуле, обов’язки. Ці метафори проектуються за допомогою таких доменів джерела: рослина, будинок, об’єкт, тепло, сила, сутність всередині людини, джерело світла, поневолювач, тягар. Вони допомагають нам зрозуміти концепти через призму давно нам відомих понять та термінів.

Тому під структурними метафорами ЕКОНОМІКА ЦЕ РОСЛИНА, ПАРЛАМЕНТ ЦЕ РОСЛИНА, СТОСУНКИ ЦЕ РОСЛИНА та КРАЇНА ЦЕ РОСЛИНА розуміється наявність у цільового домену можливості рости та процвітати. Метафоризація СВІТУ та СУСПІЛЬСТВА через БУДИНОК відкриває розуміння того, що ми маємо здатність їх будувати. Домен джерела ОБ’ЄКТ допомагає метафоризувати ЖИТТЄВІ ДОСВІДИ, НАДІЮ, МОЖЛИВІСТЬ та ЕМОЦІЇ, що дає на можливість володіти, ділитися ними, а також знаходити, давати та приносити їх. Можна також простежити метафоризацію ЕМОЦІЇ через ТЕПЛО, СИЛУ та СУТНІСТЬ ВСЕРЕДИНІ ЛЮДИНИ. Окрім того, ми зустріли поодинокі структурні метафори РОЗУМ ЦЕ ДЖЕРЕЛО СВІТЛА, МИНУЛЕ ЦЕ ПОНЕВОЛЮВАЧ та ОБОВ’ЯЗКИ ЦЕ ТЯГАР.

3.2.2 Орієнтаційні метафори

Ми вже зазначали, що сама назва цього типу метафори свідчить про те, що більшість з них пов’язані з просторовими орієнтаціями, такими як

вгору-вниз, всередину-назовні, вперед-назад. Тому орієнтаційні метафори надають концепції просторової орієнтації, яка не є довільною, але заснована на нашому культурному та фізичному досвіді.

Найбільш відомими *орієнтаційними* метафорами є БІЛЬШЕ – ВГОРУ, МЕНШЕ – ВНИЗ. Варто зазначити, що вони знаходять своє відображення і в контексті політичних промов. Дослідивши промови королеви Єлизавети II, ми визначили, що метафора БІЛЬШЕ – ВГОРУ вербалізується лексемами *rise* та *grow*.

*“In return, British investment has played a significant part in South Africa’s **rise** as a major emerging economy”* [39].

*“Over the past 100 years, the W.I. has continued **to grow** and evolve with its members to stay relevant and forward-thinking”* [41].

*“This fresh spirit is helping us economically: our trade **is growing**, supporting many thousands of jobs in both countries, and we are working together to win new business overseas”* [47].

Окрім того, нам вдалося простежити реалізацію метафори УСПІХ – ВГОРУ, яка виражається лексемами *top*, *high*, *height* та *growth*.

*“British universities are a **top** destination for Dutch students, and hundreds of Dutch and British scientists are teaching, researching and collaborating in both countries”* [17].

*“... and the United Kingdom is proud to be one of your largest foreign investors, as well as being the **top** international study destination for Colombian postgraduates”* [24].

*“They, as much as any others, have been responsible for the **high** reputation and good conduct of this Parliament”* [77].

*“My family has been coming here since the **height** of the Valleys’ industrial might”* [64].

*“It was greatly appreciated, Mr. President, that, not long after taking office, you joined G8 Leaders to discuss an approach to promoting sustainable **growth** and economic development”* [42].

Інший приклад використання орієнтаційної метафори можна прослідкувати у випадках розмови про готовність до викликів. В цьому контексті з’являється орієнтаційна метафора ГОТОВНІСТЬ – ВГОРУ, яка вербалізується лексемою *to rise*:

*“We can be proud of the legacy of Bletchley: proud that Colossus was the first computer, and that the British people, supported by our friends and allies, **rose to the challenge**”* [75].

*“We all owe a debt of gratitude to those who **have risen** so magnificently **to the challenges** of the last 18 months - from key workers to volunteers, who have done so much to serve their communities”* [5].

*“You and your families have always **risen to those challenges**...”* [25]

Підсумовуючи, варто зазначити, що в політичних промовах королеви Англії відбувається реалізація декількох орієнтаційних метафор: БІЛЬШЕ – ВГОРУ, УСПІХ – ВГОРУ, ГОТОВНІСТЬ – ВГОРУ. Варто зазначити, що ці метафори міцно закріплені в суспільній та культурній свідомості, тому вони застосовуються для репрезентації різноманітних понять в різному контексті, і політичні промови не виняток.

3.2.3 Онтологічні метафори

Особливість онтологічних метафор полягає в тому, що вони є джерелом сприйняття абстрактних подій, емоцій та ідей з точки зору фактичних об’єктів та речовин. Онтологічні метафори виконують функцію надання онтологічного статусу загальним категоріям абстрактних цільових понять [44, с. 40]. З цього можна зробити висновок, що саме вони допомагають нам розуміти та сприймати сутність абстрактних понять через фактичні, зрозумілі нам об’єкти.

Найбільш очевидним випадком втілення онтологічної метафори є персоніфікація.

Ми виділили найчастіше вживану онтологічну метафору НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА. У такий спосіб домен джерела надає можливості цільовому домену виконувати функції людини, а саме: нації мають можливість співпрацюють з іншими націями. Ці структурні елементи вербалізуються лексемами *work together, cooperation* та *collaboration*.

*“While the world has changed, we are forever mindful of the original purpose of these structures: **nations working together** to safeguard a hard won peace”* [15].

*“**Co-operation between our nations** now ranges from our thriving educational and tourism links, joint defence projects, security and foreign policy issues, to our increasing investment in each other’s economies”* [54].

*“I hope, Your Highness, that as a result of this Visit, **our two nations** will build on this historical and successful foundation and **continue to work together** to create a more productive and secure future”* [54].

*“In the intervening decades, **Britain and Germany** have achieved so much by **working together**”* [40].

*“Today the world faces challenges which call for **collaboration between the nations**: conflict and terrorism; poverty and ill-health; conservation and climate change”* [38].

Окрім того, можна знайти чимало прикладів реалізації онтологічної метафори НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА через призму того, що люди можуть знаходити собі партнерів та друзів так само, як і нації можуть створювати партнерські та дружні стосунки (*friendship, relationship, cooperation, build relations, contact, partnership*).

*“Ladies and Gentlemen, I invite you all to rise and drink a toast to President and Mrs Trump, to **the continued friendship between our two nations**, and to the health, prosperity and happiness of the people of the United States”* [15].

*“The **relationship between our two nations** is dynamic and modern”* [21].

*“Our Treaty of Friendship signed in 1971 declared that the UAE and the UK would **consult each other, promote** educational, scientific and cultural **cooperation and build close trade relations**” [54].*

*“My own association with the Commonwealth has taught me that the most important **contact between nations** is usually contact between its peoples” [65].*

*“Since 1945 the United Kingdom has determined to **number among Germany's very strongest friends in Europe**” [40].*

*“But the **partnership between Britain and Indonesia** is also shaped by common values” [58].*

Метафорична репрезентація нації через домен людини надає можливість нації володіти емоціями, почуттями та бажаннями. В досліджених промовах ми використали бажання (*desire*), насолоду (*enjoy*) та пристрасть (*passion*):

*“No-one here this evening could doubt that **heartfelt desire of our two nations**” [32].*

*“Our two nations **enjoy** a rich, shared history dating back to when Sir Stamford Raffles landed in Singapore almost two centuries ago” [45].*

*“Many sports played in these Games have their historic roots in this country; and **as a nation we have an abiding passion for sport**, as well as a tradition of fair play and a good-natured sense of fun” [59].*

Отже, варто зазначити, що політичні промови містять чимало способів реалізації онтологічної метафори НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА. В такому разі нації набувають здатності співпрацювати створювати партнерські та дружні стосунки, а також володіти емоціями, почуттями та бажаннями.

Проаналізувавши всі когнітивні метафори в промовах королеви Єлизавети, ми підсумували, що найчастіше королева Англії використовували структурні метафори (67%), значну частину досліджуваних фрагментів складають онтологічні метафори (22 %), та останнє місце посідають орієнтаційні метафори (11 %). Графічно це можна зобразити за допомогою наступної діаграми:

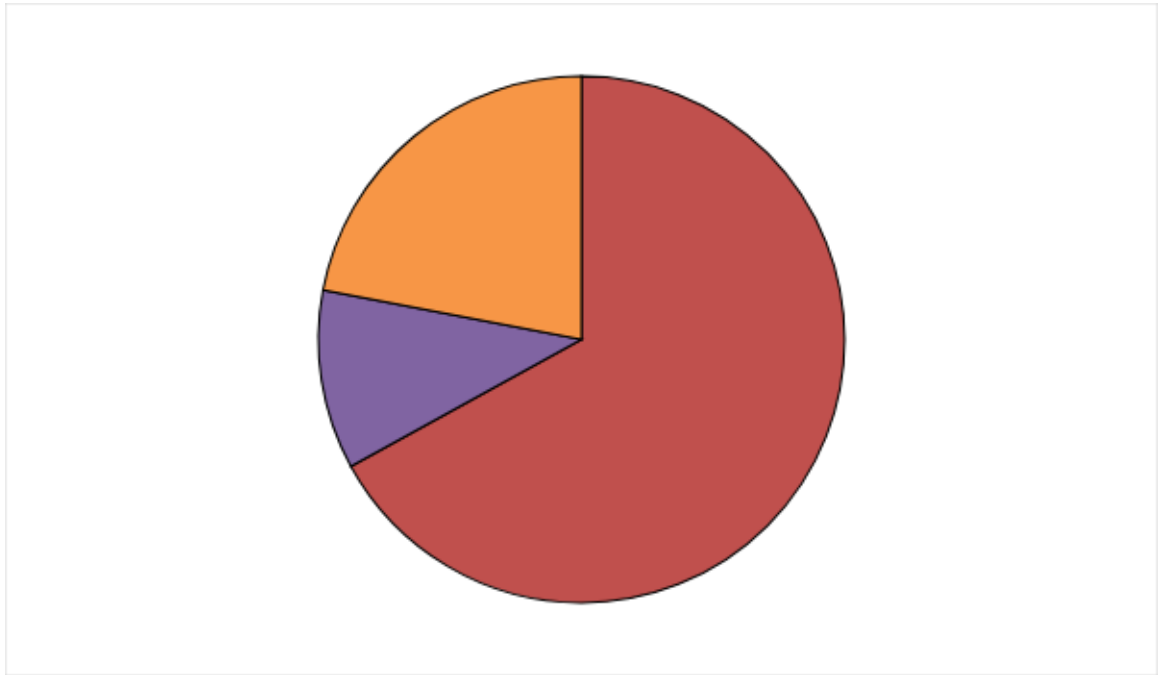

Рис. 3.1 Співвідношення використання метафор

Отже, можна зробити висновок, що у своїх висловлюваннях 2011-2021 років першочергово королеві стали в пригоді структурні когнітивні метафори, адже вони складають найбільшу частину її промов. Вони допомагають висловити цільову концепцію через структуру знань, яку забезпечує джерело домену. Друге місце посідають онтологічні метафори, які допомагають репрезентувати концепт нації через призму людських якостей. Та найменшу частину використаних королевою когнітивних метафор складають орієнтаційні метафори, що також доводить, що певні концепти в нашій свідомості невід’ємно пов’язані з просторовими орієнтаціями.

3.3 Функції когнітивних метафор у промовах

Вже неодноразово було зазначено, що значна частина наших щоденних висловлювань зумовлена концептуальними метафорами, які ми часто сприймаємо як належне і не замислюємось про їх справжнє значення або походження. Адже метафора – це не лише мова, яку ми слухаємо, розмовляємо чи читаємо, але вона тісно пов’язана з тим, як ми мислимо та діємо. Структурні, орієнтаційні та онтологічні метафори беруть свій початок з нашого тілесного та

культурного досвіду взаємодії із зовнішнім світом. Пояснити постійну присутність метафор в свідомості та висловлюваннях можна тим, що концепти є абстрактними, тому їх важче зрозуміти, аніж давно знайомі нам конкретні явища та об'єкти повсякденного життя. Тому ми підсвідомо використовуємо проєкції між доменами джерела та цілі для кращого розуміння та пояснення важких для розуміння концептів.

Проте варто розуміти, що мовці використовують метафори з певною метою. Тому ми вирішили проаналізувати функції метафор в промовах королеви Єлизавети II. У нашому дослідженні ми взяли за основу типологію функцій когнітивних метафор, узагальнену М. Кіммеєм [41, с. 8].

Варто зазначити, що часто метафори виконують більше, ніж одну функцію, проте ми намагалися виокремити основний аспект функціонування. В промовах королеви метафори найчастіше допомагають *викликати емоції* у слухачів або глядачів. Метафоричні образи допомагають викликати почуття радості, гордості, співчуття та порозуміння. Тому королева описує Австралію як країну, яка розцвіла (*flourished*), що зумовлює слухачів радіти сказаному. Дуже часто королева описує те, що вони були зворушені (*moved*) певними речами, що також викликає позитивні емоції у слухачів. На річницю Дня Перемоги в Європі королева Англії наголошує на тому, що старання людей, які боролися за свободу від зла, не залишилися марними, адже вулиці стали наповнені любов'ю та турботою (*they are filled with the love and the care*). Ці слова торкаються сердець слухачів та викликають емоції радості та вдячності.

“Australia has flourished and achieved excellence on the world stage” [74].

“We were moved by the way families and local communities held together to support each other” [68].

“I know that everyone in the United Kingdom was deeply moved by the incredible devastation and loss that occurred” [69].

“But our streets are not empty; they are filled with the love and the care that we have for each other” [8].

Інша функція метафоричних репрезентацій полягає в здатності *виділити певний аспект теми та наголосити на ньому*. Звертаючись до членів парламенту, королева наголошувала на значній відповідальності (*weighty responsibility*), яку їм доводиться нести, а також на їх високій репутації (*high reputation*) за час роботи. Описуючи співробітництво між Англією та Ірландією, королева наголошує на тому, що торгівля між країнами зростає (*trade is growing*). Коли королева Англії зверталася до народу Нідерландів, вона акцентувала увагу на тому, що університети Британії є найкращим місцем (*top destination*) для голландських студентів.

*“Presiding Officer, you carry the **weighty responsibility** of being a strong advocate for the Parliament and I know you will strive to use your judgement to lead this Parliament by demonstrating fairness, respect and impartiality”* [6].

*“This fresh spirit is helping us economically: our trade **is growing**, supporting many thousands of jobs in both countries, and we are working together to win new business overseas”* [47].

*“British universities are a **top** destination for Dutch students, and hundreds of Dutch and British scientists are teaching, researching and collaborating in both countries”* [17].

*“They, as much as any others, have been responsible for the **high** reputation and good conduct of this Parliament”* [77].

Наступний функціональний аспект когнітивних метафор полягає у здатності *викликати яскраві перцептивні образи*. Королева застосувала цю функцію, зазначаючи метафоричний аспект тепла (*warmth, warm*) певних емоцій.

*“Prince Philip and I are very grateful for the **warmth of your welcome** on this occasion”* [39].

*“We send our **warm wishes** to them all for a rewarding and enjoyable Games”* [60].

Ще один аспект функціонування метафор допомагає мовцю *привернути увагу* до обговорюваної теми. Використовуючи метафору ЕМОЦІЯ ЦЕ СИЛА, королева привертає увагу до наступних слів, сказаних в промові:

“I have also been struck by the many examples of Commonwealth countries inviting the association to help them constructively to resolve political problems and to meet the challenges of development” [34].

“We were struck by the energy and enthusiasm with which China’s leaders were forging ahead with a new and ambitious future for the Chinese people...” [38]

Окрім того, змальовуючи МИНУЛЕ в ролі ПОНЕВОЛЮВАЧА, королева Англії в своїй промові до народу Ірландії привертає увагу до того, що не потрібно занадто сильно прив’язуватися до минулих невдач, а слід працювати над створенням щасливого майбутнього.

*“Of being able to bow to the past, but not **be bound by it**”* [32].

*“We will remember our past, but we shall no longer allow our **past to ensnare our future**”* [48].

Також королева намагається *привернути увагу* до внеску, який зробили британські вчені у створенні декодувальних пристроїв під час Другої світової війни, кажучи, що вони були готові прийняти виклик (*rose to the challenge*).

*“We can be proud of the legacy of Bletchley: proud that Colossus was the first computer, and that the British people, supported by our friends and allies, **rose to the challenge**”* [75].

Для *створення аналогій* найчастіше застосовуються онтологічні метафори, які допомагають абстрактні поняття передати властивостями буквальних речей. В промовах королева дуже часто проводила аналогію між націями та людськими властивостями та можливостями.

“Co-operation between our nations now ranges from our thriving educational and tourism links, joint defence projects, security and foreign policy issues, to our increasing investment in each other’s economies” [54].

*“In the intervening decades, **Britain and Germany** have achieved so much **by working together**” [40].*

*“**Our two nations enjoy** a rich, shared history dating back to when **Sir Stamford Raffles** landed in Singapore almost two centuries ago” [45].*

Зробивши підрахунок функціонування когнітивних метафор в промовах королеви Англії, ми визначили, що 21% метафор були використані для того, щоб викликати певні емоції, 42% допомогли королеві виділити певний аспект теми та наголосити на ньому, 5% метафор були застосовані для того, щоб викликати яскраві перцептивні образи, 11% виконували функцію привертання уваги, і 21% сприяли створенню аналогій. Узагальнені результати нашого дослідження ми зобразили за допомогою графіку:

Рис. 3.2 Функції когнітивних метафор у промовах

Отже, можна підсумувати, що королева Єлизавета II використовує когнітивні метафори з певною ціллю. Тому найбільша частина проаналізованих метафор допомагає мовцю виділити певний аспект теми та наголосити на ньому. Інші метафори функціонують з метою викликати у слухачів певні емоції, створити аналогію між абстрактними поняттями та конкретними об’єктами,

привернути увагу до теми промови, а також викликати яскраві перцептивні образи.

Висновки до розділу 3

1. Під час складання промови для політичного діяча важливо зосередитися саме на когнітивному підході до використання метафор. Адже саме вони закладають підвалини мовної дійсності, коли реципієнт намагається пізнати політичний світ, який і так є метафоричним. Таким чином, доводиться невід’ємна місія метафори для розуміння політичної галузі.

2. У 80 досліджуваних промовах Єлизавети II останнього десятиліття ми виділили 106 випадків використання когнітивних метафор, з яких 67% – це структурні метафори, 22% – це онтологічні та 11% – це орієнтаційні.

3. Серед структурних найбільш яскравими постають метафори ЕКОНОМІКА ЦЕ РОСЛИНА, ПАРЛАМЕНТ ЦЕ РОСЛИНА, СТОСУНКИ ЦЕ РОСЛИНА та КРАЇНА ЦЕ РОСЛИНА, під якими розуміється наявність у цільового домену можливості рости та процвітати. Метафоризація СВІТУ та СУСПІЛЬСТВА через БУДИНОК відкриває розуміння того, що ми маємо здатність їх будувати. Домен джерела ОБ’ЄКТ допомагає метафоризувати ЖИТТЄВІ ДОСВІДИ, НАДІЮ, МОЖЛИВІСТЬ та ЕМОЦІЇ, що дає на можливість володіти, ділитися ними, а також знаходити, давати та приносити їх. Можна також простежити метафоризацію ЕМОЦІЇ через ТЕПЛО, СИЛУ та СУТНІСТЬ ВСЕРЕДИНІ ЛЮДИНИ. Окрім того, ми зустріли поодинокі структурні метафори РОЗУМ ЦЕ ДЖЕРЕЛО СВІТЛА, МИНУЛЕ ЦЕ ПОНЕВОЛЮВАЧ та ОБОВ’ЯЗКИ ЦЕ ТЯГАР.

4. Хоча орієнтаційні метафори складають найменшу частину метафоричних репрезентацій, вони мають міцні коріння в суспільній та культурній свідомості, тому їх використання також можливо простежити і в політичному контексті. Серед усіх метафоричних репрезентацій, які пов’язані з

просторовими орієнтаціями, нам вдалося визначити такі метафори, як: БІЛЬШЕ – ВГОРУ, УСПІХ – ВГОРУ, ГОТОВНІСТЬ – ВГОРУ.

5. У співвідношенні використання метафоричних репрезентацій онтологічні метафори займають друге місце (34%). У метафорі НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА домен джерела наділяє цільовий домен здатністю співпрацювати створювати партнерські та дружні стосунки, а також володіти емоціями, почуттями та бажаннями.

6. Когнітивні метафори функціонують в промовах королеви для того, щоб викликати певні емоції (21%), виділяти певний аспект теми та наголошувати на ньому (42%), викликати яскраві перцептивні образи (5%), привертати увагу (11%) та створювати аналогії (21%).

ВИСНОВКИ

Мета магістерського дослідження полягала у вивченні актуалізації когнітивних метафор у промовах королеви Єлизавети II за останнє десятиліття у типологічному й функційному аспектах. Для досягнення мети роботи було реалізовано всі поставлені **завдання**.

У дослідженні розглянуто питання когнітивної лінгвістики як нової галузі сучасного мовознавства. Когнітивна лінгвістика має властивість виконувати функцію гнучкості, завдяки чому мова легко пристосовується до всього, що відбувається у середовищі та передає знання про нього через призму власного досвіду. З точки зору цієї науки, метафора має змогу категоризувати світ, що дало поштовх до появи так званої когнітивної метафори. Тож, когнітивна метафора є сильним психологічним елементом, який створюється безпосередньо людиною та її творчою натурою, не дивлячись на жодні правила, і саме вона дозволяє сприймати одне абстрактне поняття з точки зору іншого, більш конкретного.

Серед найважливіших підходів до вивчення когнітивної метафори виокремлено такі твердження: метафори структурують мислення, метафори структурують знання, метафора займає центральне місце в абстрактній мові, метафора базується на фізичному досвіді та метафора несе ідеологічну сутність. Визначено, що когнітивна метафора відіграє надзвичайно важливу роль у відтворенні ментальних одиниць, адже вона структурує людське мислення та допомагає виразити результати сприйняття дійсності.

Досліджено основні риси публічного мовлення з позиції комунікативної лінгвістики, до яких належать розмовність стилю, простота викладу тексту, конкретність змісту тексту, різноманітність номінативних засобів, використання риторичних фігур, передача графічних знаків в усній мові та виразність мовлення. Промова як вид публічного донесення інформації до аудиторії – це завчасно підготовлений і адресований широкому загалу публічний виступ на

актуальну тему, яка передбачає передачу інформації перед великою аудиторією. Під час промови інформація має цілеспрямований характер і призначена для інформування, впливу або розваги слухачів.

В дослідженні виділено такі відмінні риси в промовах англійської королеви, які роблять їх успішними та дієвими: мовлення відбувається англійською літературною мовою, використання влучних коротких та переконливих речень, а також доречних цитувань, відсутнє перенасичення складною лексикою, використання стилістичних фігур та стилістичних засобів і вживання займенників «I», «we», «you», «us» тощо.

Матеріалом нашого дослідження слугували 80 промов Єлизавети II в період з 2011 по 2021 роки, зібрані на офіційному сайті членів королівської родини (<https://www.royal.uk/>). В дослідженні були використані метод синтезу та аналізу, метод систематизації та класифікації, описовий метод, елементи методу контент-аналізу, метод кількісного аналізу та метод контекстуального аналізу.

У 80 досліджуваних промовах Єлизавети II останнього десятиліття нами виділено 106 когнітивних метафор, з яких 67% – це структурні метафори, 11% – це орієнтаційні та 22% – це онтологічні. Це означає, що королева у своїх промовах надає перевагу концептуалізації абстрактних предметів та явищ за допомогою конструктів людського досвіду. Інколи вона демонструє метафоричне перенесення фізичних якостей живих істот на абстрактні явища. Та найрідше Єлизавета II актуалізує різні очевидні сфери відповідно до відомих орієнтацій людини в просторі.

Якщо взяти до уваги функційний аспект вивчення когнітивних метафор, то наше дослідження виявило, що 21% когнітивних метафор, які вживала у своїх промовах Єлизавета II викликати певні емоції, 42% метафор виділяють певний аспект теми та наголошують на ньому, 5% викликають яскраві перцептивні образи, 11% застосовуються для привертання уваги та 21% когнітивних метафор допомагають створювати аналогії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н. Метафора и дискурс. *Теория метафоры*. Москва: Прогресс, 1990. С. 5–32.
2. Бешлей О. В. Інструментарій теорії когнітивної метафори (на матеріалі розкриття образно-ціннісного змісту концепту МОЛОДІСТЬ). Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науковопрактичної конференції, м. Київ, 25–26 січня 2019 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 13-16.
3. Белехова Л.І. Современная лингвистика в Украине и мире: научные парадигмы, наработки и перспективы. Науковий вісник ХДУ. Серія «Лінгвістика». Херсон: Видавництво ХДУ. Випуск 2. 2005. С. 8-15
4. Бондаренко В. В. Риторика. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2008. 121 с. URL: <https://buklib.net/books/36707/> (дата звернення: 03.03. 2022).
5. Будаев Э. В. Метафора в политической коммуникации : монография. Москва: Флинта, 2008. 248 с.
6. Гаврилюк Д. С. Класифікація когнітивних метафор та їх використання у промовах королеви Єлизавети II. Магістерські студії. 2022. №3. С. 46-56.
7. Гошовська В. А. Ораторське мистецтво публічного діяча. Київ: НАДУ, 2017. 215 с.
8. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
9. Демосфен Речи. Москва : Изд-во Акад. наук СССР, 1954. 608 с.
10. Демьянков В. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего похода. *Вопросы языкознания*. 1994. № 4. С. 17–33.
11. Ємець О. Роль концептуальних метафор у створенні авторської картини світу. *Studia Methodologica*. 2001. № 9. С. 45–49.

12. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: ракурсы анализа языковой картины мира. Актуальні проблеми менталінгвістики: Наук. зб. К.: Брама, 1999. С. 3-8
13. Залевская А. А. Введение в психолінгвістику : ученик. Москва : Direct Media, 2013. 560 с.
14. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах: монография. Волгоград : Перемена, 2001. 495 с.
15. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов. Москва: Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996. 245 с.
16. Кубрякова Е. Начальные этапы становления когнитивизма. *Лингвистика – психология – когнитивная наука*. 1994. № 4. С. 34–46.
17. Лакофф Дж, Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. *Теория метафоры*. Москва, 1990. С. 387–415.
18. Лисенко О. М. Метафора як об'єкт наукових студій. *Лінгвістичні дослідження*. 2017. №. 45. С. 22–29.
19. Манакін В. Когнітивна лінгвістика та її доцільність для сучасного мовознавства. *Наукові записки*. Кіровоград, 2011. №. 95 (1). С. 3–6.
20. Сагач Г. М. Риторика. Київ: Видавничий Дім, «Ін Юре», 2000. 568 с.
21. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
22. Степанов В. В. Когнітивна модель концепту ПОЛІТИКА (на матеріалі англomовного корпусу СОСА). *Нова філологія*. № 78. 2019. С. 60-74
23. Таценко Н. В., Третьяк І. В. Метафоризація концепту ПИТТЯ/DRINKING як засіб репрезентації культури пиття в англomовній картині світу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31(70), № 4(2). 2020. С. 184-189.

24. Ченки А. Семантика в когнитивной лингвистике. Фундаментальные направления современной американской лингвистики. Москва: Изд-во Московского университета, 1997. С. 340–369.
25. Яковлева О. Н. Public Speaking in English. Публичное выступление на английском языке. Ижевск: Изд.-во «Удмуртский университет», 2012. 124 с.
26. An overview of the first use of the terms cognition and behaviour. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4217620/#B5-behavsci-03-00143> (дата звернения: 10.03.2022)
27. Ardriyati W. An analysis of linguistic features in the speeches of business community. *Dinamika Bahasa dan Ilmu Budaya*. 2012. Vol. 7. No.1. 26 p.
28. Banózerowski J. A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései. *ELTE, BTK*. Budapest, 2000. С. 217–245.
29. Croft W. Syntactic Categories and Grammatical Relations: the Cognitive Organization of Information. Chicago, 1991. 328 p.
30. Danaher D. A Cognitive Approach to Metaphor in Prose: Truth and Falsehood in Leo Tolstoy's "The Death of Ivan Il'ich". *Poetics Today*. Vol. 24. No. 3. 2003. P.439–469.
31. Davidson D. What Metaphors Mean. *Critical Inquiry*. Vol. 5. No. 1. 1978. P. 31–47.
32. Deignan A. Corpus Linguistics and metaphor. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2005. 236 p.
33. Emma Paine Features of Public Speaking. URL: <https://prezi.com/fio1izqhlfo/features-of-public-speaking/> (дата звернения: 03.03. 2022).
34. Encyclopaedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/search?query=metaphor> (дата звернения: 11.01.2022).

35. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830p.
36. Fearing F. An Examination of the Conceptions of Benjamin Whorf in the Light of Theories of Perception and Cognition. *Language in Culture: Conference on the Interrelation of Language and Other Aspects of Culture*. Chicago, London, 1954. 178 p.
37. Geeraerts D. Cuyckens H. *Introducing Cognitive Linguistics*. The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. 2007. 1334 p.
38. Gleason D. W. The Visual Experience of Image Metaphor: Cognitive Insights into Imagist Figures. *In Poetics Today*. 2009. Vol. 30. No. 3. P. 436–470.
39. Harman G. *Cognitive Science? The Making of Cognitive Science: Essays in honour of G. Miller*. Cambridge (Mass.), 1988. 284 p.
40. Keefer L. A., Landau M. J. Metaphor and analogy in everyday problem solving. *WIREs Cognitive Science*, 2016. Vol. 7 No 6. P. 394–405.
41. Kimmel, M. Optimizing the analysis of metaphor in discourse: how to make the most of qualitative software and find a good research design. *Review of Cognitive Linguistics*, 10(1), 2012. P. 1-48.
42. Knowles M. Moon R. *Introducing Metaphor*. London: Routledge, 2006. 180 p.
43. Kövecses, Z. *Extended conceptual metaphor theory*. Cambridge University Press. 2020. 196 p.
44. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2002. 285 p.
45. Lakoff, G., and Johnson, M. Conceptual Metaphor in everyday language. *The Journal of Philosophy*, 1980. 453-486 p.
46. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we lived by*. The University Of Chicago Press: Chicago and London, 1980. 275 p.

47. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books, 1999. 624 p.
48. Lakoff G., Turner, M. *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: University of Chicago Press, 1989. 230 p.
49. Lucas S. E. English Public Speaking and the Cultivation of Talents for Chinese College Students. *Chinese Journal of Applied Linguistics*. Vol. 36 No 2. 2013. P. 163–182.
50. Lucas S. E. The role of public speaking in China's English language curriculum. *English Public Speaking in Global Context: Challenges and Innovations. The First National Symposium on English Public Speaking*. 2007. 506 p.
51. Negro Alousque I. The Metaphorical Representation of Brexit in Digital Political Cartoons, *Visual Communication Quarterly*, 27:1. 2020. P. 3-12
52. Nordquist R. Source Domain in Conceptual Metaphor. 2020. URL: <https://www.thoughtco.com/source-domain-conceptual-metaphors-1692115> (дата звернення: 10.01.2022).
53. Nordquist R. Understanding Conceptual Metaphors. 2019. URL: <https://www.thoughtco.com/what-is-conceptual-metaphor-1689899> .
54. Onal I. The Metaphorical Representation Of The Covid-19 Pandemic In The Turkish Media. In O. Kolmakova, O. Boginskaya, & S. Grichin (Eds.), *Language and Technology in the Interdisciplinary Paradigm*, vol 118. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. European Publisher. 2021. P. 157-164.
55. Pei-Ling L. The Application of Chinese Rhetoric to Public Speaking. *China Media Research*. Vol.16. No. 4. 2020. P.81–93.
56. Reijnierse, W. G., C. F. Burgers, T. Krennmayr & G. J. Steen. DMIP: A method for identifying potentially deliberate metaphor in language use. *Corpus Pragmatics*, 2(2), 2018. P. 129-147.

57. Rhodes T. Assessing outcomes and improving achievement: Tips and tools for using rubrics. Washington D. C.: Association of American Colleges and Universities, 2010. 64 p.
58. Rockler-Gladen N. Job skills that every college student needs: Writing, speaking, professionalism, and other important knowledge. 2009. URL: http://studyskills.suite101.com/article.cfm/job_skills_that_every_college_student_needs (дата звернення: 02.03. 2022).
59. Semino, E. Corpus linguistics and metaphor. In Dancygier, B. (ed.) *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. P. 463-476.
60. Semino E., Demjén E. *The Routledge handbook of metaphor and language*. London & New York: Routledge, 2017. 680 p.
61. Steen G. J. In press. The contemporary theory of metaphor – now new and improved! *Review of Cognitive Linguistics*. Netherlands, VU University Amsterdam, 2011. 64 p.
62. Steen, G. J. Attention and deliberateness in metaphor processing. In V. Cuccio (Ed.), *Attention to metaphor. From neurons to representations*. John Benjamins. 2018. P. 89–109.
63. Templeton & Fitzgerald Schaum's Quick Guide to Great. 1999. URL: https://books.google.com.ua/booksid=LnS7xPBQF7UC&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 03.03. 2022).
64. Tapia E. Beyond a Comparison of Two Distinct Things; or, What Students of Literature Gain from a Cognitive Linguistic Approach to Metaphor. *College Literature*. Vol. 33. No. 2. 2006. P. 135–153.
65. The art of public speaking: How to give great speeches. 2021. URL: <https://www.futurelearn.com/info/blog/the-art-of-public-speaking> (дата звернення: 20.03. 2022).

66. The Oxford English Dictionary. URL: https://public.oed.com/search/public+speaking/?post_type=any (дата звернення: 06.03. 2022).
67. Turner M., Fauconnier G. Conceptual integration networks. *Cognitive Science*. Vol. 22. No.2. 1998. P. 133–187.
68. Underwood Alice E. M. Metaphors. 2017. URL: <https://www.grammarly.com/blog/metaphor/> (дата звернення: 06.01. 2022).
69. Wang J. A Study of the Impacts of Participating in the "CCTV CUP" English Public Speaking Contest on the Contestants. *Chinese Journal of Applied Linguistics*. Vol. 36. No. 4. 2008. P. 495–504.
70. Yesypenko N., Pavlovych T., Migorian O., Bloschynskyi I., Mysechko O. Metaphorical representation of anthropomorphic concepts in British and American fairy tales. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18 (Special Issue 1), 2022. P. 18-33.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. The Royal Family. Speeches URL: <https://www.royal.uk/speeches> (дата звернення: 09.04. 2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні риси промов королеви Єлизавети II з урахуванням мовної особистості мовця

Основні риси	Приклади
Мовлення відбувається англійською літературною мовою.	«... <i>I would like to take my visit here today as an opportunity to thank you all for the tireless work you do to keep our country safe. I am always struck by the remarkable resolve with which you carry out your vital role... Whether responding to the threats from the Nazis or the Cold War, domestic terrorism or the cyber sphere, you have always demonstrated the utmost commitment to your motto: “Regnum Defende”...»</i> (промова «The Queen's remarks during her visit to MI5» від 25 лютого 2020 року)
Використання влучних коротких та переконливих речень.	«... <i>And we seem to be growing stronger year by year. The advantages are plain to see. An increasing emphasis on trade between our countries is helping us all to discover exciting new ways of doing business. And imaginative initiatives have shown how together we can bring about change on a global scale...»</i> (промова «A Speech given by Her Majesty The Queen, Head of the Commonwealth, at the Formal Opening of CHOGM» від 19 квітня 2018 року)
Відсутнє перенасичування виступів складною лексикою, а також	«... <i>Mr President, it falls to a <u>Head of State</u> to lead a nation in the marking of anniversaries. Every month this year we commemorate either the centenary of a momentous event in the <u>First World War</u>; the 70th anniversary of a milestone at</i>

<p>присутнє вживання чіткої політичної термінології, власних назв, точних дат і чисел.</p>	<p><i>the end of the <u>Second World War</u>; or, here in <u>Germany</u>, <u>25 years of reunification</u> following the fall of the wall which divided this city and this nation for so long...» (промова «A speech by The Queen at the German State Banquet» від 24 червня 2015 року)</i></p>
<p>Доречні та короткі цитування.</p>	<p>«...<i>In a broadcast to the nation at that time, my Father, King George VI, said: “...what is demanded from us all is something more than courage and endurance; we need a revival of spirit, a new unconquerable resolve...”</i> That is exactly what those brave men brought to the battle, as the fate of the world depended on their success...» (промова «The Queen's speech at commemorations to mark the 75th anniversary of D-Day» від 5 червня 2019 року)</p>
<p>Використання стилістичних фігур.</p>	<p><u>Анафора</u>: «...<i>Your achievements on operations in Iraq and Afghanistan...Your ability to provide a flexible and adaptable force...</i> » (промова «The Queen's Response to the Chief Engineer, on the Corps of Royal Engineers 300th anniversary» від 13 жовтня 2016 року)</p> <p>«...<i>The Covenant between the Church of England and the Methodist Church; the recent visit of the Ecumenical Patriarch; the participation in this Synod of observers from so many Christian traditions; the newly created ecumenical community of St Anselm at Lambeth. Each of these serves as a reminder both of the progress already made and of the journey that still lies ahead in the pursuit of Christian unity...</i>»</p> <p><u>Риторичне звертання</u>: «...<i>And I can say, without fear of contradiction, that there is certainly a lot to celebrate! Today we are reminded of Edwin Morgan's poem, “Open The Doors!” and I understand that this afternoon's activities are themed around that poem, which famously has the line, “We have a building that is more than a building”. What a wonderful way of describing this Parliament!...</i>» (промова «The Queen's address to the Scottish Parliament» від 2 липня 2016 року)</p> <p><u>Риторичне запитання</u>: «...<i>Who then – or in 1952, when I became Head of the Commonwealth – would have guessed</i></p>

	<p><i>that a gathering of its member states would one day number 53, or that it would comprise 2.4 billion people?...»</i> (промова «A Speech given by Her Majesty The Queen, Head of the Commonwealth, at the Formal Opening of СНОГМ» від 19 квітня 2018 року)</p>
<p>Використання стилістичних засобів.</p>	<p><u>Порівняння</u>: «...<i>My mother once said that <u>this country felt like a home</u> away from home for The Queen of Canada...</i>» (промова «A speech by The Queen in Nova Scotia» від 28 червня 2016 року)</p> <p><u>Метафора</u>: «...<i>We think of our homes as <u>places of warmth, familiarity and love; of shared stories and memories</u>, which is perhaps why at this time of year so many return to where they grew up. There is a timeless simplicity to the pull of home...</i>» (промова «The Christmas Broadcast 2017» від 25 грудня 2017 року)</p> <p>Епітети: «...<i>Prince Philip and I were joined by our family on the River Thames as we paid tribute to those who have shaped the United Kingdom's past and future as a <u>maritime nation</u>, and welcomed a <u>wonderful</u> array of craft, <u>large and small</u>, from across the Commonwealth...</i>» (промова «Christmas Broadcast 2012» від 17 листопада 2015 року)</p> <p>Гіпербола: «...<i>On the barges and the bridges and the banks of the river there were <u>people</u> who had taken their places to cheer through the mist, undaunted by the rain. That day there was a <u>tremendous sense of common determination</u> to celebrate, triumphing over the elements...</i>» (промова «Christmas Broadcast 2012» від 17 листопада 2015 року)</p>
<p>Вживання займенників «I», «we», «you», «us» тощо.</p>	<p>«...<i>Your ability to communicate the beauty and vulnerability of <u>our</u> natural environment remains unequalled as <u>you</u> – and <u>your</u> team – have engaged and enthused many people, young and old, to appreciate and preserve <u>our</u> world's oceans. For that <u>we</u> should all be thankful. I congratulate <u>you</u> and all involved in this endeavour...</i>» (промова «The Queen's speech on awarding Sir David Attenborough the Chatham House Prize» від 20 листопада 2019 року)</p>

Додаток Б

Структурні метафори в промовах королеви Єлизавети II

Метафора	Приклади вживання
ЕКОНОМІКА ЦЕ РОСЛИНА	<p><i>“It is now a thriving democracy and one of the world’s fastest growing economies which is playing a greater role on the international stage” [58].</i></p>
ПАРЛАМЕНТ ЦЕ РОСЛИНА	<p><i>“Seventeen years on, the Scottish Parliament has grown in maturity and skill” [26].</i></p>
СТОСУНКИ ЦЕ РОСЛИНА	<p><i>“We have much reason to celebrate the dynamic, growing economic relationship between our countries as well as our success in working together to address pressing international challenges” [38].</i></p> <p><i>“I have no doubt that by maintaining longstanding commitments to openness, fairness and enterprise, this friendship will not only be sustained but will flourish and thrive” [45].</i></p> <p><i>“Your visit this week is a chance to celebrate the depth of our partnership – a partnership that continues to grow and strengthen” [54].</i></p> <p><i>“... I am confident that if we work together on our shared aspiration to build a prosperous world based on fundamental freedoms, the partnership between the United Kingdom and Indonesia will continue to flourish” [58].</i></p> <p><i>“Relationships that years ago were once so strained have through sorrow and forgiveness blossomed into long term friendship” [68].</i></p>
КРАЇНА ЦЕ РОСЛИНА	<p><i>“It has been with great pleasure that over the years I have watched Scotland grow and prosper...” [13].</i></p> <p><i>“Australia has flourished and achieved excellence on the world stage” [74].</i></p> <p><i>“Ever since I first came here in 1954, I have watched Australia grow and develop at an extraordinary rate” [74].</i></p>
СВІТ ЦЕ БУДИНОК	<p><i>“... eradicating poverty, creating a fair and open trade environment, bridging the digital divide, combating terrorism and building a more peaceful world for us all” [34].</i></p>

	<p>“... and in this spirit, I am confident that if we work together on our shared aspiration to build a prosperous world based on fundamental freedoms, the partnership between the United Kingdom and Indonesia will continue to flourish” [58].</p>
СУСПІЛЬСТВО ЦЕ БУДИНОК	<p>“Canadians have, by their own endeavours, built a country and society which is widely-admired across the world” [27].</p> <p>“Woven into the fabric of this country, the Church has helped to build a better society – more and more in active co-operation for the common good with those of other faiths” [67].</p>
ЖИТТЄВІ ДОСВІДИ ЦЕ ОБ’ЄКТИ	<p>“As we look toward a new partnership with Europe, it is our shared values and commitment to each other, that are our greatest asset, ...” [17].</p> <p>“We think of our homes as places of warmth, familiarity and love; of shared stories and memories, which is perhaps why at this time of year so many return to where they grew up” [20].</p> <p>“There are so many facets to our shared experiences and close connections” [22].</p> <p>“Together we have much to celebrate: the ties between our people, the shared values, and the economic, business and cultural links ...” [32].</p> <p>“It is this shared outlook which has made us natural partners on many pressing issues in today’s international agenda” [42].</p> <p>“But however strongly they’re expressed they are held within the common bond of friendship and shared experiences.” [49].</p> <p>“We have fond memories of our visit to Korea in 1999, when we were able to see for ourselves something of the remarkable transformation your country has undergone in recent times” [50].</p> <p>“As well as successes, we have also shared sorrow, notably in the dreadful events of the Bali bombings, the tenth anniversary of which we have marked this month” [58].</p>
НАДІЯ ЦЕ ОБ’ЄКТ	<p>“Taken together, their work not only serves as a basis for reconciliation between our people and communities, but it</p>

	<p><i>gives hope to other peacemakers across the world that through sustained effort, peace can and will prevail” [32].</i></p> <p><i>“I have every hope that this Prize will be an aspiration of the international engineering community and an inspiration to young people everywhere...” [52].</i></p> <p><i>“It is through this lens of history that we should view the conflicts of today, and so give us hope for tomorrow” [68].</i></p> <p><i>“Finding hope in adversity is one of the themes of Christmas” [68].</i></p>
МОЖЛИВІСТЬ ЦЕ ОБ’ЄКТ	<p><i>“In turn, this occasion today gives us all an opportunity to honour those who help turn talk into action, not just Members of the Scottish Parliament but all those behind the scenes...” [13].</i></p> <p><i>“...and I am so glad that we have another opportunity to demonstrate the immense importance that both our countries attach to our relationship” [15].</i></p> <p><i>“A life of public service is an honourable calling: you have the opportunity to shape people’s lives, inspire others, and uphold the very highest standards” [37].</i></p> <p><i>“In pursuing their own sporting goals, they gave the rest of us the opportunity to share something of the excitement and drama” [56].</i></p> <p><i>“...and it also gives me the opportunity to send greetings and best wishes to their families and friends, and to all those members of the Armed Services who cannot be here today” [62].</i></p>
ЕМОЦІЯ ЦЕ ОБ’ЄКТ	<p><i>“Adults, when weighed down with worries, sometimes fail to see the joy in simple things, where children do not” [1].</i></p> <p><i>“Although it is not an easy message to follow, we shouldn't be discouraged; rather, it inspires us to try harder: to be thankful for the people who bring love and happiness into our own lives, and to look for ways of spreading that love to others, whenever and wherever we can” [33].</i></p> <p><i>“Since my last State Visit I have had the joy of becoming a great-grandmother” [47].</i></p> <p><i>“Yet what I can I give him – give my heart” [56].</i></p>

	<p><i>“Prince Philip and I have shared many of the joys and sadnesses of the Welsh people in that time and have always been struck by your sense of pride and your undimmed optimism” [64].</i></p> <p><i>“We’ve seen that it’s in hardship that we often find strength from our families; it’s in adversity that new friendships are sometimes formed; and it’s in a crisis that communities break down barriers and bind together to help one another” [68].</i></p>
<p>ЕМОЦІЯ ЦЕ ТЕПЛО</p>	<p><i>“... and we extend to you all our warmest good wishes as you embark on this sixth session of Parliament” [2].</i></p> <p><i>“As you celebrate this momentous day, I send you and all Barbadians my warmest good wishes for your happiness, peace and prosperity in the future” [3].</i></p> <p><i>“The Prince of Wales, The Duchess of Cornwall and I extend our warmest good wishes to you for the Sixth session of this Parliament, and hope you have every success with your endeavours” [5].</i></p> <p><i>“... and we extend to you all our warmest good wishes as you embark on this sixth session of Parliament” [6].</i></p> <p><i>“I send my warmest good wishes to you all” [8].</i></p> <p><i>“But for now, I send my thanks and warmest good wishes to you all” [9].</i></p> <p><i>“Today, with the echo of excitement and enthusiasm I encountered twenty years ago, I extend to you all my warmest good wishes on this special anniversary... ” [13].</i></p> <p><i>“and we extend to you all our warmest good wishes as you embark on this fifth session of Parliament” [26].</i></p> <p><i>“Prince Philip and I are very grateful for the warmth of your welcome on this occasion” [39].</i></p> <p><i>“On the occasion of the opening of the London 2012 Olympic Games, Prince Philip and I would like to extend a very warm welcome to you all” [59].</i></p> <p><i>“We send our warm wishes to them all for a rewarding and enjoyable Games” [60].</i></p> <p><i>“And I send you all my warmest good wishes for a successful and productive Summit” [63].</i></p>

ЕМОЦІЯ ЦЕ
СИЛІА

*“In the United Kingdom and around the world, people have risen magnificently to the challenges of the year, and **I am so proud and moved** by this quiet, indomitable spirit” [7].*

*“**I am always struck** by the remarkable resolve with which you carry out your vital role” [10].*

*“... but **I have been struck** by how new generations have brought a similar sense of purpose to issues such as protecting our environment and our climate” [11].*

*“But **I'm also struck** by something that hasn't changed” [20].*

*“I much appreciate the kindness of all your birthday wishes, **and have been delighted and moved** by the many cards and messages I have received” [28].*

*“I **have also been struck** by the many examples of Commonwealth countries inviting the association to help them constructively to resolve political problems and to meet the challenges of development” [34].*

*“**We were struck** by the energy and enthusiasm with which China's leaders were forging ahead with a new and ambitious future for the Chinese people...” [38]*

*“**I was struck** then, as I am now, by the sheer pace of change which has transformed your industry over the past 60 years – years during which broadcasting has enriched our lives in so many ways” [53].*

*“**We were struck** by the warmth of the welcome we received and the generosity of Emirati culture” [54].*

*“At Christmas **I am always struck** by how the spirit of togetherness lies also at the heart of the Christmas story” [56].*

*“Looking at the more recent past, Prince Philip and I remember fondly our State Visit to Indonesia in 1974, where **we were struck** in particular by the warmth of our reception” [58].*

*“Prince Philip and I have shared many of the joys and sadnesses of the Welsh people in that time **and have always been struck** by your sense of pride and your undimmed optimism” [64].*

	<p><i>“We were moved by the way families and local communities held together to support each other” [68].</i></p> <p><i>“I know that everyone in the United Kingdom was deeply moved by the incredible devastation and loss that occurred” [69].</i></p>
ЕМОЦІЯ ЦЕ СУТНІСТЬ ВСЕРЕДИНІ ЛЮДИНИ	<p><i>“But our streets are not empty; they are filled with the love and the care that we have for each other” [8].</i></p> <p><i>“But tonight, stirred by the day’s commemorations, we are also filled with other emotions: With sorrow and regret, remembering the loss of so many fine young soldiers, sailors and airmen...” [47]</i></p>
РОЗУМ ЦЕ ДЖЕРЕЛО СВІТЛА	<p><i>“As with other nursing pioneers like Mary Seacole, Florence Nightingale shone a lamp of hope across the world” [7].</i></p> <p><i>“They also shone a light on the modern links between Britain and Ireland, as Irish companies worked alongside British ones in building the stadiums and running the Games themselves” [48].</i></p>
МИНУЛЕ ЦЕ ПОНЕВОЛЮВАЧ	<p><i>“Of being able to bow to the past, but not be bound by it” [32].</i></p> <p><i>“We will remember our past, but we shall no longer allow our past to ensnare our future” [48].</i></p>
ОБОВ’ЯЗКИ ЦЕ ТЯГАР	<p><i>“Presiding Officer, you carry the weighty responsibility of being a strong advocate for the Parliament and I know you will strive to use your judgement to lead this Parliament by demonstrating fairness, respect and impartiality” [6].</i></p> <p><i>“Your Graces, each new Synod inherits from its predecessor the same weighty responsibilities” [36].</i></p>

Додаток В

Орієнтаційні метафори в промовах королеви Єлизавети II

Метафора	Приклади вживання
БІЛЬШЕ – ВГОРУ	<i>“In return, British investment has played a significant part in South Africa’s rise as a major emerging economy” [39].</i>

	<p><i>“Over the past 100 years, the W.I. has continued to grow and evolve with its members to stay relevant and forward-thinking” [41].</i></p> <p><i>“This fresh spirit is helping us economically: our trade is growing, supporting many thousands of jobs in both countries, and we are working together to win new business overseas” [47].</i></p>
УСІІІХ – ВГОРҮ	<p><i>“British universities are a top destination for Dutch students, and hundreds of Dutch and British scientists are teaching, researching and collaborating in both countries” [17].</i></p> <p><i>“... and the United Kingdom is proud to be one of your largest foreign investors, as well as being the top international study destination for Colombian postgraduates” [24].</i></p> <p><i>“It was greatly appreciated, Mr. President, that, not long after taking office, you joined G8 Leaders to discuss an approach to promoting sustainable growth and economic development” [42].</i></p> <p><i>“My family has been coming here since the height of the Valleys’ industrial might” [64].</i></p> <p><i>“They, as much as any others, have been responsible for the high reputation and good conduct of this Parliament” [77].</i></p>
ГОТОВНІСТЬ – ВГОРҮ	<p><i>“We all owe a debt of gratitude to those who have risen so magnificently to the challenges of the last 18 months - from key workers to volunteers, who have done so much to serve their communities” [5].</i></p> <p><i>“In the United Kingdom and around the world, people have risen magnificently to the challenges of the year, and I am so proud and moved by this quiet, indomitable spirit” [7].</i></p> <p><i>“You and your families have always risen to those challenges...” [25]</i></p> <p><i>“We can be proud of the legacy of Bletchley: proud that Colossus was the first computer, and that the British people, supported by our friends and allies, rose to the challenge” [75].</i></p>

Додаток Г

Онтологічні метафори в промовах королеви Єлизавети II

Метафора	Приклади вживання
НАЦІЯ ЦЕ ЛЮДИНА	<p><i>“It will be a chance to celebrate the achievements of athletes and the coming-together of like-minded nations” [1].</i></p> <p><i>“While the world has changed, we are forever mindful of the original purpose of these structures: nations working together to safeguard a hard won peace” [15].</i></p> <p><i>“Ladies and Gentlemen, I invite you all to rise and drink a toast to President and Mrs Trump, to the continued friendship between our two nations, and to the health, prosperity and happiness of the people of the United States” [15].</i></p> <p><i>“Over the many hundreds of years of our shared history, there are few nations who are able to claim a closer bond” [17].</i></p> <p><i>“... when I spoke of how our nations’ close understanding and relationship would become increasingly important as a new configuration of Europe was emerging” [17].</i></p> <p><i>“The Royal Air Force has won a place in the heart of our Nation, and I wish All Ranks, past and present, together with your families, every good fortune for your second century of service” [18].</i></p> <p><i>“The Queen Elizabeth Diamond Jubilee Trust is providing life-changing eye treatment to many thousands, through the generosity and cooperation of the nations represented here today” [19].</i></p> <p><i>“The relationship between our two nations is dynamic and modern” [21].</i></p> <p><i>“No-one here this evening could doubt that heartfelt desire of our two nations” [32].</i></p> <p><i>“Moreover the Commonwealth is an example of multilateralism at work, allowing all its members whatever their size or level of development to have their voices heard in the concert of nations” [34].</i></p> <p><i>“Today the world faces challenges which call for collaboration between the nations: conflict and terrorism;</i></p>

poverty and ill-health; conservation and climate change” [38].

*“In the intervening decades, **Britain and Germany** have achieved so much **by working together**” [40].*

*“Since 1945 **the United Kingdom** has determined to **number among Germany’s very strongest friends in Europe**” [40].*

*“As well as **promoting dialogue between nations**, the Commonwealth Games pioneered the inclusion of para-sports within each day’s events” [44].*

*“**Our two nations** enjoy a rich, shared history dating back to when Sir Stamford Raffles landed in Singapore almost two centuries ago” [45].*

*“Of course, **the bonds between our nations** were never more evident than during the Korean War, when British and Korean forces stood side-by-side with other allies in defence of freedom and democracy” [50].*

*“Our Treaty of Friendship signed in 1971 declared that the UAE and the UK would **consult each other, promote educational, scientific and cultural cooperation and build close trade relations**” [54].*

*“**Co-operation between our nations** now ranges from our thriving educational and tourism links, joint defence projects, security and foreign policy issues, to our increasing investment in each other’s economies” [54].*

*“I hope, Your Highness, that as a result of this Visit, **our two nations** will build on this historical and successful foundation and **continue to work together** to create a more productive and secure future” [54].*

*“But **the partnership between Britain and Indonesia** is also shaped by common values” [58].*

*“Many sports played in these Games have their historic roots in this country; and **as a nation we have an abiding passion for sport**, as well as a tradition of fair play and a good-natured sense of fun” [59].*

*“My own association with the Commonwealth has taught me that the most important **contact between nations** is usually contact between its peoples” [65].*

	<p><i>“Here at Lambeth Palace we should remind ourselves of the significant position of the Church of England in our nation’s life” [67].</i></p>
--	--